МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 122 (4290). ШИНАРДИ, 11 октябрь 1966 шу. Мах 2 кап.

ОКТЯБРА НАКЪАДОЛХАШ

КОМСОМОЛА НИЗ— ПАРТИЙНИ КУЛГАЛДАРАХ

Вай мехка кагийча нахахи мехкарехи къахьегача доаллача къонахчала а хьалхашка латта декхараш кхоачашлара уж тIабийрза хилара а,знапешта тIаккхувши коммунизма идеалашта боарам боаццаш мутIахьен хилара лаккха мах баьб парте XXIII-ча съезде, БПСС ЦК-ас Ленински комсомола XV-ча съездага дахьийтача моаршал тIа. Партеи халкъон доккхал ду къонача тIехьенах, чIоаггIа сатувс цунга, цун творчески низех теш, йоакхо ю уж низаш чIоагIдалареи дегIаахареи, тIа-тIа диззагIа юкъекхувлара.

Комсомольцаашта, берригача советски кагирхошта кхетам балара къаьстта уйла тIаяхийта декхарийла яьй КПСС XXIII-ча съездо партийни организацеш. Уж уканеш кхоачаш а еш, партийни организацеша комсомольцашта новкъостал дергда кхувш йоагIача тIехьена идейни влияни яра дийна, эшша тайпа формаш лехеи кораеи. Из хьахбокхаш дола масал хила йиш йолаш я партийни организацеша новкъостал деш а цар хьаллоацаш а комсомоло даьй тIема сийлен маршрутех яь походаш. Къонача патриотий ерригсоюзни съезд хиларцеи Москверча ЦIеча майдан тIа цар чIоаггIа дув баарцеи чакхйийннача цу походаша кIоаргга лар йитай советски кагийча наьхен мехкарийи вахаре. Мах баь вала хала да аьхки Ташкент юхаметтаоттаеча шоай хьинарца кходеш къахьийгача, ялата складаши электропередачай линеши, целине школаш а клубаш а хьалъеш хиннача студенчески отрядий доккхийча гIулакхий а.

Дегаш айденна а болаш юкъебахаб къона къахьегамхой Октябра сийна лелаеча социалистически яхьа. Заводашкеи шахташкеи, кхашка а фермашка а, кховзткъеи кхоъ ерригсоюзни ударни комсомольски гIишло хьалъеча тIагIертта къовсам лоаттабу цар пятилетка хьалхарча шера заданеш толаме кхоачашъяр духьа, къахьегама овсарле лакхъяр, хIамай кхом бари хьурмат дари, продукце дикал лакхъяр, керда мощносташ сихагIа болх бе йолаялийтар духьа.

Дуккхача тайпара дола комсомольски вахар, къонача тIехьен къахьегами дешари, культура а быт а партийни организацеша массаза а теркам тIабохийташ хила еза. Дувцар лоадамбоаца опека елга а доацаш, духхьал теркам тIабохийтилга, тешам болилга, хьаллоацилга, инициатива, хьисап долаш, мехка вахарера шоай лоархIами бехктокхами цар кхетабар, лакха идейность йолаш, Даьхенна мутIахьа болаш уж хилар санна дола дика гIулакхаш доахкаш къона ленинцаш хьалкхебара аьттув боаккхаргболаш мел долча хIаман тIехь практически новкъостал делга да.

Цунца дувзаденна белгал ца баьккхача баргбац Москван, Ленинграда, Украина, Белоруссе партийни организацей толаме болх. Комсомола кулгалдара, кагирхошта кхетам балара дешаш цига дувц республикай компартей ЦК-ашка, парте обкомийи горкомийи пленумашка, гIулакхаца хьаллоац кагирхой инициатива. Масала, Белоруссе партийни организацей кулгалца дуккхача колхозий комсомола комитеташа толаме леладу кагирхой балха оттабара, деша бахийтара, бытага хьажара, культурни гIулакхашта хьожадаь ахча дIа-юха декъареи цунах пайда эцареи гIулакх. ХIаьта кагирхой юрта дIачIоагIбара, къахьегамцара гIулакхаш нийса леладергдолаш царна кхетам балара цо новкъостал а ду. Москвеи Ленинградеи шерра яьржай юххьанца къахьега болалуш бараштa хьалха латтача мастераша, опытни болхлошакоммунисташа шефство лелаяр санна йола пайданера формаш. Из шефство дуккха маIанаш долаш я, коммунисташта новкъостал ду цо къонача тIехьенца беча балха проблемаш геттара дика кхета а еш шоай организацешка увттаеи къестаеи.

Практико хьахьокх, духхьал къонача тIехьен къахьегамеи бытеи, хьаштий а царна эшарий а кIоаргга терко яра методо толам боаккхаш хилар. Кхыча тайпара а хул, кагирхошта кхетам балара хоадамболлаш дола наьъкъаш лаха дезача метте дергда яхарцеи тIахьехамащдарцеи кхоачамбеча. ХIаьта тIайийца решенеш чакхйоаххаш йоацача, энтузиазма, творчества, инициатива цIераш йовш йолча хана. Барнаульски шинии, Архангельски целлюлозно-каьхата комбинаташ санна йолча кагирхой гIишлой партийнии комсомольскии комитеташка, производство юкъахъювлара бахьанаш шоаш дувцаш, къахьегама дисциплина эсала я, кадраш дукха хувцалу яхаш када кийча ба. Цхьабакъда, цу доллача хIамай бахьан — къонача гIишлошъерий къахьегамеи бытеи хьалий бокъонца уйла еш ца хилар. Кхеташ да, иштта хьалашка энтузиазмагахьа тIахьехамаш даро, «халоний романтика» кхайкаяро пайда лург ца хилар.

Кагирхошца беча балха тIа шоллагIча даькъера проблемаш яц, лоадамбоаца хIамаш дац. Дезала юкъе, школашка, вузашка кхетам балара дешаша, специалисташ кийчбаро, кагий нахи кхувш боагIараши балхаш тIа оттабаро, уж Iомабарои царга салаIийтарои, хулиганствацеи правопорядок телхаеча кхыча гIулакхащцеи къовсам лоаттабаро, физически культуреи спорти дегIакхувларо — цу доллача хIамаша дIадех партийни комитеташа чIоаггIа терко елга, кагирхошта кхетам бала декхарийла йолча организацейи учреждененйи гIулакхаш айхьан массе оагIорахьареи вIаштIехьдоахилга. Духхьал из ца хиларца кхетаде дезаш да Ульяновски областе кхувш боагIаращцеи кагирхошцеи беча балха тIа доккхий кхоачамбоацарaш хилар.

Комсомольски организацей вахара лоархIам, денал долаши политически кийчо йолаши уж хулга дуккхача хьале цар балхаца къонача коммунисташа лоацача даькъага хьежжа да. Из дика кхетаду дуккха а дуккхагIа йолча юххьанцарча комсомольски организацешта керте латтараш къона коммунисташ болаш йолча Харьковски, Винницки, кхыча областий партийни комитеташа.

Халахете а, КПСС XXIII-ча съездо къаьстта белгалдаьккхар комсомолера партийни ядро чIоагIъелга хIанз а массанахьа а партийни органий саготагIа дола гIулакх а хинна дIаэтта ца хилар. Масала, Калинински, Мурмански, кхыча областашка, Эстонски ССР-е комсомольски балхаш тIа болча коммунистий процент геттара лоха хиларал совгIа, дуккхача хьале кхы тIа лохлуш а латт. ХIаьта из кагирхошца беча идейно-кхетама балха гIулакхашта Iаткъанза доалаш а дац. Партийни комитеташа кIоаргагIеи лерргагIеи кагирхой вахара массе оагIош теркалъе еза, комсомола кулгал дикагIа дара низ кхобе багIац.

ХIанз, комсомоле отчетно-хоржамий собранеш хулаш латтача хана, цIенхаштта йоакхо е еза кагирхой баьччай мугIараш кагирхошта юкъе влиянии авторитети йолаш болча инициативни коммунистий чотах дебадара.

Коммунистически кхетам балара лоархIамегIара дакъа — теоретически кийчо хилар. 1-ча октябре денз политически дешара система тайп-тайпарча звеньяшка дIадоладеннад миллионаш болча кагийча наьхен мехкарийн дешар. Партийни организацей декхар — теоретически дешар дикагIа хилийтара, опыт йолаш, кагирхой бовзащи дукхабезаши бола пропагандисташ хьахаржара кIаьд ца луш йоакхо яр.

Комсомола низ — партийни кулгалдарах. Къовсамец къахьегамеи кагирхой хьалкхебар — В. И. Ленина васкет даь йола вай парте традици. ХIаьта из традици чIоаггIа лорае а дегIакхувла а еза.

(11-ча октябрера «Правда» передовая).

МОСКВАС ДЕГ ТIАРА МОАРШАЛ ХЕТТ ВЕЖАРАШХА ДОЛЧА ПОЛЬСКИ ХАЛКЪО БАХКИЙТАРАШКА

Вежараша санна безамеи дег тIареи тIайийцар советски столицо 10-ча октябре Польски ВIашагIкхийттача болхлой парте Центральни Комитета Хьалхара секретарь В. Гомулкеи ПНР Министрий Совета Председатель Ю. Циранкевичи керте латта Польски Халкъа Республика партийно-правительственни делегаци. КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои йийха официальни визитаца енай делегаци Советски Союзе.

ЦIей долаш санна кийчъяьй Внуковски аэропорт. Теркаш ягIа Польски Халкъа Республикаи Советски Союзеи пачхахьалкхений байракхаш. Самолеташ Iохуншача майда тIа — бIуний кхаь тайпах — гIашлоех, летчикех, морякех — латта сийдола ха. Циггача ба столицерча предприятей, гIишлошъеча коллективай, интеллигенце, дешархой викалаш.

Вежарий мехкара баьхкача кулгалхошта аэродроме накъабахяр КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, новкъостий Г. И. Воронов, А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Ю. В. Андропов, СССР Министрий Совета Председателa заместителаш Н. К. Байбаков, М. А. Лесечко, В. Н. Новиков, СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета Председатель И. В. Спиридонов, граждански авиаце министр Е. Ф. Логинов, СССР комитетий председателаш В. Е. Семичастный, С. А. Скачков, СССР Министрий Совета гIулакхий управляющи М. С. Смиртюков, СССР министрий хьалхара заместителаш Советски Союза Маршал А. А. Гречко, В. В. Кузнецов, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра заместитель Л. Ф. Ильичев, КПСС Московски городской комитета хьалхара секретарь Н. Г. Егорычев, Моссовета исполкома председатель В. Ф. Промыслов, СССР МИД-а отделий заведующеш Е. И. Громов, Л. М. Замятин, Ф. Ф. Молочков, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, СССР МИД-а бехктокхамера болхлой, кхыбола официальни нах.

ПОЛЬСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА ПАРТИЙНО - ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ДЕЛЕГАЦИ СОВЕТСКИ СОЮЗЕ ЯР.

Аэродроме ба Советски Союзера Польски Халкъа Республика посол Э. Пщулковский, СССР-е аккредитованни йолча дипломатически представительствашта керте латтараш, ПНР посольства дипломатически болхлой, Москве деша багIа польски студенташи аспиранташи, советскии кхыча мехкийи журналисташ.

Беза хьаьший тIабагIа «ИЛ-18» Iойосс. Лекхача марша ашарах накъабаьхкараш латтача аэровокзала здангахьа бодача новкъа дIахьовз из.

Трапа тIа гIолла IокIалбоагIа новкъостий В. Гомулкеи, Ю. Циранкевичи. Царца ва ПОРП ЦК Политбюро член, ЦК секретарь Зенон Клишко, ПОРП ЦК Политбюро член, кхыча мехкашцарца гIулакхий министр Адам Рапацкий, ПОРП ЦК Политбюро член, ПОРП Котовицки воеводства комитета хьалхара секретарь Эдвард Герек, ПОРП ЦК Политбюро члений кандидат, ПНР Министрий Совета председателa заместитель Петр Ярошевич.

Иштта Москве кхаьчав ПНР-ера Советски Союза посол А. Б. Аристов а.

ЧIоаггIа дIа-хьа кулгаш дувц польскии советскии доттагIаша.

ПОРП ЦК Хьалхарча секретарага В. Гомулкайгеи ПНР Министрий Совета Председателага Ю. Циранкевичагеи рапорт лу сийлахьча хан начальника. Польски Халкъа Республикаи Советски Союзеи Пачхахьалкхений гимнаш ек. МугIарагIа латтача советски бIухошта хьалхашка гIолла Л. И. Брежневцеи А. Н. Косыгинцеи цхьана хьал - Iо болалу новкъостий В. Гомулкеи Ю. Циранкевичи.

Партийно - правительственни делегаце членаша моаршал хетт СССР пачхахьалкхен деятелашка, кхыча мехкий дипломаташка. Столица къахьегамхой викалашта дIатIаболх советскии польскии кулгалхой. ЧIоаггIа ловцаш доах советско-польски доттагIала сийна, чIоагтIа тIоараш детт.

Езача маршаца йоагIа сийлахьча хан подразделенеш.

Микрофона дIатIавода Л. И. Брежнев.

Цул тIехьагIа къамаьл дир В. Гомулкас.

ЧIоагIа тIоараш дийттар новкъосташа Л. И. Брежневеи В. Гомулкаси къамаьлаш деча хана.

Машинаш тIа а хайше городагахьа болх польскии советскии кулгалхой. Наькъа бIоаххала, Кремле дIаккхачалца, царна улувъьнна йола мотоциклистий сийлахьа эскорт, иттаж эзараш болча москвичаша дIайхa моаршалаш хеттар польски доттагIашка. Улицашкеи майдашкеи — Польски Халкъа Республика халкъага телача моаршалеи социализм хьалъеча цо керда доккхий толамаш дахар ловш доахача ловцайи дешаш тIадола транспаранташ.

(ТАСС корр.).

ТIАБОАГIАЧА БЕТТА ЧОТАХ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 49 шу дузача денна сийленца накъа яхара къахьегама вахте этта дика болх беш я Грозненски крекинг-завода установкай коллективаш. Пачхахьалкхен плани тIайийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара еррига шоай торонаш оарцагIъяьхай цар. Шерра социалистически яхь йоаржаьяй, цахаддаш установкай технологически режим эргайоах. Цудухьа денгара-денга совдувл доаха къахьегама толамаш.

Укх шера яьржача социалистически яхье даим хьалха латташ хьайоагIа нов. Овсянников керте латтача № 1—2 йолча установка коллектив. Сийрда мехкдаьтта продукци арахецара итт бетта план 4-ча октябре кхоачашъяьй цо. Ер бутт бовшшехьа пхьайтта бетта план кхоачашъергъя. Октябра цIейна къахьегама совгIат кийчде лерхI установка технологаша. Цу установка коллективал тIехьа ца юсаш дика къахьегаш я ни. Кононенкои Литвинови керте латтача установкай коллективаш. Итт бетта план 8—10-ча октябре кхоачашъяьй цар. Планах лаьрхIа хинначул совгIа хIаналехьа арахийцай эзараш тоннаш продукци.

Б. КОСТОЕВ.

Темпаш лакхлу

Таханарчул кхоана дукхагIа мехкдаьтта продукци арахеца яхача девизах болх беш я пятилетка хьалхарча шера Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача звода коллектив. Ийс бетта план тIехкхоачашъяьй цо. Планал совгIа арахийцай эзараш тоннаш.

Укх бетта уж къахьегама темпаш лох ца еш къахьег завода коллективо. Мехкдаьтта сийрда продукци арахецара хьалхарча декада план 109,8 процент кхоачашъяьй. Итт бетта план 25-ча октябре кхоачашъе лерхI. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Дудник Владимир Федоровичи Буравин Владимир Захаровичи керте латтача цехий коллективаш. Цар хIаналехьа кхоачашъяьй ах бетта план. Иштта дика болх беш я ни. Абасалиев, Штейнгарт, Горин керте латтача установкай коллективаш.

Л. ФОМЕНКО,
тха штате йоаца корр.

ХЬИНАР АЙДЕННА

Дика къахьегаш хьайоагIа пятилетка хьалхарча шера «Индпошив» фабрика нов. Саркисьян Юрий Макарович керте латта кхалнаьхеи маIача наьхеи барзкъаш тегара № 1 йолча ателье коллектив. Ерригача ассортиментех кхоалагIча кварталa план 105,6 процент кхоачашъяьй ателье къахьегамхоша. ХIаьта массаза а шоай производственни планаш тIехкхоачашъю цар.

Дика хьокхамаш даьхад ателье мастераша — хIамаш тегараша продукцега дIабода мах лохбеча а. Из бахьан долаш пачхахьалкхен кходаь ахча 500 сом совгIа да.

Шоай производственни нормаш массаза а тIехкхоачаш а еш дика къахьегама толамаш доахаш хьабоагIа ателье болхлой З. Ахриева, Ф. Хабриева, Ж. Барусан, Г. Дахкильгова, иштта кхыбараш а.

Р. АУШЕВ.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ ЕРРИГСОЮЗНИ СОВЕЩАНИ

11-ча октябре Кремлевски театре хьайийлар КПСС Центральни Комитето вIашагIтеха идеологически болхлой Ерригсоюзни совещани-семинар. Совещане балха юкъе дакъа лоац союзни республикай компартей ЦК-ай секретараша, парте крайкомийи обкомийи секретараша, компартей ЦК-ай, парте крайкомийи обкомийи пропагандаи агитацеи отделий заведующеша, союзни республикай компартей ЦК-ай Iилмаи культураи отделий заведующеша, парте цхьайолча горкомийи райкомийи секретараша, Советски Эскареи Флотеи политболхлоша, централни идеологически министерствайи ведомствайи кулгалхоша, КПСС Центральни Комитета отделий болхлоша.

Совещани - семинар хьайийлар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара П. Н. Демичева. «ДикагIа вIаштIехьъяха советски наьха марксистко-ленински мировоззрении коммунистически морали» яха доклад еш къамаьл дир КПСС ЦК пропаганда отдела заведующе В. И. Степакова.

Совещане-семинаре дувц КПСС XXIII-ча съезда решенешка хьежжа хьалхашка этта идеологически балха дешаш. ЛадувгIаргда экономически политически вахара, культура хьаяра а къахьегамхошта коммунистически кхетам балара а лоархIамегIарча проблемаех еча докладашкеи лекцешкеи.

11-ча октябре совещане-семинаре къамаьлаш дир Украина Компарте ЦК секретара А. Д. Скабас, КПСС Московски горкома секретара А. П. Шапошникова, Казахстана Компарте ЦК секретара С. Н. Имашева, КПСС Ленинградски обкома секретара Г. А. Богданова.

«СихагIеи дикагIеи хьалъе гIишлош» яхача девизах болх беш я «Грозпромстрой» треста чуйоагIача СМУ-8 коллектив. Ханал хьалха пачхахьалкхен плани тIайийца социалистически декхараши кхоачаш а деш, къахьегама совгIат кийчде лерхI цо Октябра дезача цIейна. Цу гIулакха яхье яьннай каменщикий, штукатурий, малярий, плотникий бригадаш.

ИттлагIча июне Бутенко яхача поселке хьалде доладелар 48 квартира хула пхьа цIа. Укх шера 31-ча декабре из цIа хьалдаь а даьккха дIачудала социалистически декхараш тIайийцар цига болх беча Бобынина, Полетаева, Кочеткова кулгалдеча каменщикий, плотникий, штукатурий бригадаша. Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара еррига шоай торонаш оабцагIа яьхар гIишлошъераша. ХIанзлехьа хьалдетта даьннад цIа, тховтуллаш латт. Штукатурка яра балхаш 50 процент чакхдаьхад. ДIабахача сентябрь бетта план 190 процент кхоачашъяьй цар, хIаьта хIаналехьа кхоачашъяьй итт бетта план а.

Дукха ха йоаццаш шоай торонашка хьежар гIишлошъераш. Хьалха тIайийца хинна социалистически декхараш тIехкхоачаш а деш, 15-ча декабре дIачудала лаьрхIад цар из цIа. Юкъера лаьрхIача хIара сменах норма 140—150 процент кхоачашъю бригадех хIаране.

Сурта тIа: Кочетков Петр керте латта штукатурий бригада.

И. Плиева сурт.

МАТЕРИАЛАШ КХОЕШ

Укх деношка къаьстта дика къахьегаш ба Грозненски локомотивни депо механически цеха станочникаш. Цар толамца дIахьош я Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 49 шу дузача денна сийленца накъа бахара йола къахьегама вахта.

Тепловозашта ремонт еча токараша, фрезеровщикаша, сверловщикаша, сварщикаша къахьегама овсарле лакхъяра керда методаш балха юкъе а кхухьаш болх барах ди тIехьа совдувл доаха къахьегама толамаш, лакха хул хьаеча оатхалий дакъал.

Московскии ленинградскии предприятей инициатива хьаллаьца къахьегача станочникаша дукха металли материалаши кхояьй, 60 эзар совгIа киловатт-сахьат электроэнерги кхояьй. Духхьала сентябрь бетта материалаш кхоярах пачхахьалкхенна кходаь ахча 584 сом да.

Дика къахьегарца белгалбаьнна ба токараш Карасев Александр, Санина Анастасия, медник Повразов Шадет, аьшкапхьар Степанов Василий, кхыбараш.

Г. АНОХОВ.

КХАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ВАХТА

Лакха къахьегама толамаш дахарца накъа баьхкар республика юрт боахама къахьегамхой шоай дезача цIейна—юртбоахама болхлой денна.

Шоаш яьхача коталонех доккхал ду республика кхаш леладераша, механизатораша, хьайбаш леладераша.

Цхьабакъда, кердача пятилетка хьалхарча шера даьха къахьегама толамаш кхы а лакхдара кхы а дукхагIа низаш тIадахийта деза. Кхебаь хьувкъам чуэца беза, тIаккха сихагIа гурахьа юв культураш дIае а зябь аха а еза.

ИтталагIа октябрь тIакхоачаш республике еррига 5872 гектар е дIайийначох 54 процент шекара свекла чуийцай. Чуэцанза кхы а 5 эзар гектар я. Из юртбоахама культура чуэцаш хьалха латт Гудермесски района боахамаш. Укхаза хIанале еррига дIайийнача шекара свеклах 71 процент чуийца баьннаб.

Шекара свекла массанахьа чIоагIа хьийкъай укх шера.

Гурахьа юв культура дIаера балхаш а дика чакхдоах республика боахамаша. ХIанзале 179 эзар гектара тIа, е плана 72 процент дIайийнай. ДIадахача шера укх ханаца нийсдича дуккха дукхагIа да из.

Гурахьа дув ялаташ дIадийна довла гарга да Надтеречни, Наурски, Грозненски района боахамаш.

Гурахьа юв культураш дIаюв дикагIа йола ха дIайоалаш латт. Республика кхаш леладерийи механизаторийи лоархIамера гIулакх да сихагIа ялат дIадер.

ТIеххьарча пхе дийнахьа республике духхьал 2776 гектар мара аьхалц зяба, хIаьта кхы а аха езар 90 эзар гектар я. ДукхагIйолча колхозашкеи совхозашкеи из болх ледара бу.

Юртбоахам дегIабоалабара хьинаре къахьегарах карагIдийннараш хIара колхозе, совхозе совдаха деза Советски Iаьдал этта 50 шу дузача денна сийленца накъа дахара.

1966 ШЕРА 10-гIа ОКТЯБРЬ ТIАКХОАЧАШ ЧУИЙЦА ШЕКАРА СВЕКЛА, ДIАЙИЙНА ГУРАХЬА ЮВ КУЛЬТУРАШ, АЬХА ЗЯБЬ.

Районаш	Шекара свекла чуийцар	Гурахьа юв культураш дIаер	Зяба аьха латта
Ачхой-Мартана	58	65	41
Ведана	—	68	19
Грозненски	53	83	45
Гудермесски	71	61	56
МалгIабика	63	71	39
Надтеречни	—	94	71
Наьсарен	24	44	30
Наурски	—	89	66
Нежай-Юрта	21	79	6
Советски	—	45	18
Сунженски	—	60	54
Урус-Мартана	53	64	47
Шаьла	57	60	57
Шелковской	—	66	35
г. Грозный	—	87	61
Еррига республике гIолла	54	72	48

Грозненски «Электроприбор» яхача завода коллектив дукха керда машинаш, аппараташ арахеца йолаеннай укх шера. Из лоархIаме болх къаьстта дика бу цхьоалагIча цеха болхлоша. Ер шу долалуча деношка болабелар уж керда электрографически машинаш караерзае. ХIанз толамца арахецаш я ЭРГА-С яха электрорентгенографически машинаш. Вай мехкарча дуккхача предприятей заказех дIакхухьийт уж. РЭМ-420 яха керда машина вIашагIйоллаш ба цеха болхлой. Вай мехка арахецача электрографически машинашта юкъе кердагIчарех цаI я из. Дукха ха ялалехьа кара а ерзаяь серийно арахеца йолалургъя уж машинаш а.

Уж керда машинаш арахецача къаьстта дика къахьийгад слесараша-инструментальщикаша Рубанов Владимира, Цыганков Федора, Радчук Александра, Поплутин Юре, Андросова Нинас, кхычар.

Сурта тIа: слесарий бригадир Цыганков Федор болх бовзийташ ва керда балха венача Радчук Александра.

И. Плиева сурт.

Коллектив дог тийша я

Цхьа бутт ха мара йисаяц Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 49 шу дуза деза цIей хьатIакхача. Цу дезача денна сийленца накъа яхара шерра социалистически яхь йоаржаьча Грозненски нефтемаслозавода установкаша денгара денга совдоах къахьегама толамаш. ХIанзлехьа дукха установкаш я цига ноябрь бетта чотах къахьегаш. Царна юкъе хьалха латтачарех я ни. Чибисов, Варнавски, Летковская керте латта коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю коллективаш. Цар сентябрь бетта 17—22 дийнахь денз тIабоагIача бетта чотах къахьег. Планал совгIа арахийцай эзараш тоннаш продукци. Укх деношка цхьайтта бетта план а кхоачашъе лерхI цу коллективаша.

Еррига шоай торонаш оарцагIа яьхача завода коллективо дош деннад итт бетта план 18-ча октябре кхоачашъе.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

«Старогрознефть» НПУ кхоалагIча мехкдаьтта промыслана чуйоагIача мехкдаьтта дIаухийтача цеха коллективо къаьстта дика къахьег укх шера. Октябра цIейна сийленца накъа бахара къахьегама вахте эттаб цеха болхлой. Цу цеха керте латтача коммуниста Петухов Василий Даниловича дика вIаштIехьбаьккхаб коллектива болх. Денгара денга совдувл доаха къахьегама толамаш. Сентябрь бетта план 101,5 процент кхоачашъяьй цо. Планал совгIа мехкдаьтта чакхдоаккхача заводашка дIадахьийтад иттаж тоннаш мехкдаьтта. Цул совгIа лакха дикал йолаш а да дIаухийта мехкдаьтта. Укх бетта хьалхарча декала план а тIехкхоачашъяьй цеха болхлоша.

Цеха коллективо дош деннад 7-ча ноябрга кхачалехьа планал совгIа къаьнача фондера даьккха бIаь тонн мехкдаьтта дIадахьийта. Цу гIулакха еррига шоай торонаш оарцагIа яьхай болхлоша. Шоай низаца цар кийчъяьй № 644 йолча скважинера хьадоагIа мелови мехкдаьтта хьаэцаргдола мехкдаьтта парк Iана замалах а болх бергболаш.

Хьинаре къахьегаш ба мехкдаьтта дIаухийта операторашт Майорова Нина, Гичаев Саид, Варламов Федор, кхыбараш. Царех хIаране балха кховзал я: оператор, мехкдаьттана анализ яра лаборант, слесарь. Цудухьа доаха хьокхамаш а лакха да.

А. ТИЩЕНКО.

КЕРДА ТОРОНАШ ЛЕХ КОММУНИСТАША

Производства эффективность лакхъяр экономически прогресса лоархIамера фактор я. Производства эффективность я укх пятилетке кхоачашъе езача социально-экономически программа лард. Фу карагIдьнийад МалгIабика мехкдаьттахошта укх шера бархI бетта. ВIлови продукци арахецара план города предприятеша 101,5 процент кхоачашъьйй, планал совгIа арахийца продукци 350 эзар сома маьха я.

Арахецача продукцега дIадодар лоxдар бахьан долаш 280 эзар сома экономи яьй.

Балха дика хьокхамаш дахарах Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех «Малгобекнефть» яхача промыслови управленена укх тIеххьарча шинна а квартале СССР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара тела Ше байракх еннай.

Хьалха санна, дикагIчарна юкъе я мехкдаьтта промыслай коллективаш. Мехкдаьттен гази яккхара план кхоачашъьйй цар 100,9 процент. ЦхьоалагIча бурув. деттача контора (директор Темираев, партбюро секретарь Албогачиев) планал совгIа 1056 метр бурув техад. ШоллагIча бурув деттача контора (директор Корнаев, партбюро секретарь Щукин) план кхоачашъьйй 106,3 процент.

Города промышленносто уж толамаш дахар бахьан да юххьанцарча партийни организацеша шоай болх тоабара, цар шоай керттера теркам тIабахийтаб коммунистий авангардни роль лакхъяра, цар бехктоккхам айбара, производства эффективность лакхъяра.

Укх тIеххьарча хана парте горком дукхагIа терко е яьннай экономикана партийни кулгаллар тоадара дешашта, экономически балха нийслуча кхоачамбоацаращца коммунисташа къовсам доаттабара. Укх тIеххьарча шерашка парте горкомо практикана юкъеденад экономически теоретически конференцеш елга. Цу конференцешка дувц промышленни предприятешка бещ болча экономически балха керттера дешаш. Уж кийчдеча юкъеоз опыт йола экономисташ, инженерно-технически болхлой. Цар предприятей балха анализ ю, тIаккха болх тоабара рекомендацеш оттаю. Иштта, массехк шу хьалха рационализаторски изобретательски болх тоалуш бацар, рационализаторий мугIараш шерлацар, производства юкъейоалаю рацпредложенеш геттара кIезига яр. Цу балха эттача хьала яьча анализо хьагойтар — партийни профсоюзни органаша, предприятей кулгалхоша технически прогресс дегIайоалаяра терко ца елга. Рационализаторийи изобретателийи конференцешка гучаяьхар цIенхаштара кхоачамбоацараш, белгалйир чакхъяха еза мероприятеш.

Парте горкомо партийни организацеш декхарийла йир рационализаторски изобретательски болама кулгалде, хIаьта профсоюзни организацеш декхарийла йир ВОИР, НТО болх тоабе.

Дог гIоздоаккх чакхъяьхача мероприятех уьахиннараша. Нагахьа санна, 1964 шера рацпредложенеш производства юкъейоалаярах 156 эзар сома экономи хиннаяле, 1965 шера из экономи шозза дукхагIа хилар. Укх шера а чIоагIа шерденнад рационализаторий мугIараш, дукха я цар производствана юкъейоалаяь рационализаторски предложенеш. Иштта чакхъяьхар бурув деттарий конференцеш, цига техкар авареш нийслуш хилар бахьанаш.

Экономически конференцеш вIашагIйоахкаро новкъостал ду предприятей экономика тоае, производства тоеронаши резерваши гуча яха, царех пайда эца.

Парте горкомо, юххьанцарча партийни организацеша чIоагIа терко ю штатни экономически службайи общественни экономически организацейи лоархIам лакхбара, квалифицированни кадраща уж Iалашъяра новкъостал ду, массайолча предприятешка, цехашка я планови отделаши группаши, экономисташ, цар лоархIамера болх чакхбоаккх предприятей, цехий балха анализеш, цул совгIа мехкдаьтта промыслови управлене вIашагIъехка болх беш я экономически къахьегам Iилма ларда тIа вIаштIехьбаккхара лабораторещ.

Цу экономически службаша дукха новкъостал ду предприятешта, цехашта производства резерваш гучаяхара, экономически балха болам айбара.

Мах ца бича баргбац технико-экономически советий, предприятей экономически анализа бюрой балха. Производства эффективность лакхъяра дукха дика гIулакхаш карагIдувл царна. Промышленноста предприятешка вIашагIъеллай 20 технико-экономически советиэкономически анализа общественни бюрои. Цар балха юкъе дакъа лоац 200 совгIа саго. Цар къоастаду предприятей экономика чIоагIъяра лоархIамера дешаш. Геттара дика болх чакхбоаккхаш я бурув деттача конторай технико-экономически советаш. Духхьал 1965 шерен укх шера бархI беттен цар производствана юкъейоалаяьча мероприятеша новкъостал дир 1-ча бурув деттача конторе гIолла 194 эзар сомеи 2-ча бурув деттача конторе гIолла 220 эзар сомеи экономи е. Иштта шоай болх дика вIаштIехьбаьккхаб мехкдаьтта промыслашка вIашагIъеххача экономически служабаш общественно-экономически организацешеи.

Дукха болх бе бийзар тха предприятещ планировани экономически стимулированен кердача хьалашка яхара. Цу гIулакха кийчо еш мехкдаьтта промыслови управлене балха боахама-финансови анализ йир, тахка дийзар керттерча производственни фондаех мишта пайда эц.

Из бахьан долаш гучадаьлар электродвигателаш компрессораш, мехкдаьтта линеш санна йола эшаш йоаца керттера производственни фондаш 2 млн. сом маьха йолга. Царех 103 эзар сома маьхъ фондаш сехкар кхыча предприятешка. Вокх тишъеннача оборудованена списать даьд. Цу мероприятеша новкъостал дир производственни фондаех боалача пайда коэффициент холуш лакхъе.

Кердача системага довлара кийчо еш баьча балхах хьахийнараш дийцар укх шера июнь бутт чакхбоалаш хиннача юкъарча городской экономически конференце. Цига чIоагIйир планировани экономически стимулированен кердача хьалашка довлара балха рекомендацеш.

Конференци хинначул тIехьагIа массайолча цехашка хилар партийни болхлойи собранеш, цига дийцар кердача экономически реформа дешаш, из кхоачашъяра коллективашта хьалхашка латта декхараш.

Кердача хьалашка баьча балха итогаш е хьалха да, кхо бутт мара баьннабац оаха из болх дIаболабаь, бакъда цу хана дена тхона карагIдаьйнараша хьагойт предприятей технико-экономически хьокхамаш тоадалара кердача реформо дика влияни елга. Керттерча фондай цхьан сома лаьрхIача продукцена еш йола реализаци 7,2 процент лакхъелар. ДукхагIа да планал совгIа доаккха мехкдаьтта. Планах 95 кепиг долча 89 кепиг мара доланц цхьа тонн мехкдаьтта даккхарга. Кердача хьалашка хIара партийни организацена тIадуж производства эффективность лакхъяра керттера ловстамаш хьахаржар декхар, ха ца йоаеш кердалар, толашагIдар производствана юкъедоалале деза. Производства лоархIамерча дешашка творчески хьожаш, уж кхоачашдеш йола юххьанцара партийни организацеш кIезига яц тха районе. Царех я бурув деттача конторай мехкдаьтта промыслай партийни организацеш. Цар балха керттердар да производство эргалккхара дена йоакхояр, технически прогресс дегIайоалаяр. Экономически служабай, экономически-общественникий, берригача къахьегамхой низ тIаберзабаьб производства резерваш гучаяхара, царех пайда эцара, кхоачамбоацараш дIадахара, материальни къахьегамеи ресурсаи средстваштa экономи ярай уж кхояраи. Нов. Албогачиев партбюро секретарь волча № 1 йолча бурув деттача контора партийни собранешка дийцар ераш санна дола лоархIамера дешаш: «Оборудованех пайда эцар», «Бурув деттача авареш ца хилийтара де деваращ» иштта кхы дукха а дешаш, цу массайолча дешаех лаьца хоадамболлаш дола сопамаш даьд. Цар новкъостал дир бурув деттача контора болх тоабе. Укхаза массайолча производственни участкашка нийса дIа-хьа оттабаьб коммунисташ, массайолча бригадашка вIашагIъеххай партийни группаш.

Города партийни организацена хьалхашка доккхий декхараш латт. Еррига предприятеш пайда луш хилийтара декхар кхоачашде хIанз а вIаштIехьдаьннадац. Шоай планови заданеш кхоачашъяц кирпични завода, промыслови аьшка наькъа, гIишлошъеча организацей коллективаша.

ХIанз парте городской комитет тохкаш я из хьал оттар бахьанаш.

Тхона дага латт разведочни балхашка эттa хьал. Мехкдаьтта лакххара объем кхоачашъе тха вIаштIехьларгIац разведочни бурув тохара балхий темпаш хIана санна хуле. Из дош дийцад парте горкома бюро заседане. Гучадаьлар разведочни бурув тохача доккхий кхоачамбоацараш хилар. Масала, лохерча меловi тIоалаш тIара мехкдаьтта даккха оттаьча 29 скважинех 3-не мара мехкдаьтта даланзар. Из бахьан долаш доккха зе хилар паччахьалкхенна. Авареш дукха хул тха. Цун керттера бахьан да МалгIабика бурувдеттараш обсадни бурильни трубашца, фонтанни арматураца во Iалашбар. КIоаргача скважинашта бурувтохара, царна испытани яра технологи дика вIаштIехьъяьккхаяц, технически кхоачамбоацараш ца хилийтара къовсам лоаттабу средстваш эсала эффект йолаш я. Уж дешаш кхоачашдара эсала новкъостал ду тхона къилбаседа Кавказски Iилма-технически Грозненски мехкдаьттаи институташа. Фонтанни скважинаш телемеханизаци яь яц. Цу гIулакха новкъостал дех оаха Iилма учреждешкара.

И. СУРХОЕВ,
парте МалгIабина горкома секретарь.

КЕРДАЧУННА ТIАКХУВРАШ

1964-ча шера хиннача республикански новаторий конференце хержар Нохч-ГIалгIай облсовпрофе болх берг-бола новаторий Совет. Цул совгIа вай республикерча йоккхача предприятешка хержар новаторий Советаш, массайолча мехкдаьтта промыслови управленешка а хоржаш.

Новаторий областной Совете чуйоагIа президиум, йиъ производственно-технически секци. Царех я мехкдаьтта чакхдоаккхеи мехкдаьтта химеи, бурув тохареи мехкдаьтта даккхареи, металлообработка, гIишлошъяра секцеш.

ХIанз укх сахьате эггара дикагIа болх бечарех я «Октябрьнефть» НПУ производственни отдела воккхагIвола инженер Г. Лукьянов керте латта бурув тохареи мехкдаьтта даккхареи секци. Цу секце чубоагIаш ба ерригача мехкдаьтта промыслови управленей викалаш, «Грознефтеразведка», «Грознефтегеофизика» трестий викалаш.

Кварталах цкъа вIашагIкхет секце берриге членаш. Цу секце балха кулгаллеш я кхаь сагах латта секце бюро. Предприятешкарча новаторий Советаш шоай заседанешка новаторий предложенешка хьеж, царех эггара лоархIамегIаяраш бурув тохачеи мехкдаьтта доаккхачеи секце хьажа дIайохьийт. Царех боккха пайда баргбола предложенеш цу предприятена гаргайолча лоалахарча предприятешта могаю. Секце болх беча шин шера секце кхыча предприятешта могаяь предложенеш 50 совгIа я.

Эггара лоархIамегIа йола предложенеш Къилбаседа-Кавказа техническа информаце центальни бюро технически листокаш тIа кепатеха арахьара дIаухийт.

Новатораш хул СССР-а Халкъа Боахама КарагIдаьннарий Выставке. Цига царна довз советски доазол арахъарчеи Iилманнеи техниканеи карагIдийнна кердадараш. Техника цIено телача путевкаех предприяте чотах ух цига новатораш. Ала дезаш да, укх тIеххьарча хана Халкъа Боахама КарагIдаьннарий Выставке баха тела командировкаш экскурсе баха теларш санна я. Новатораша кIезига кердадараш кхухь цигара. Командировках тела отчеташ кхоачамбеш яц, цул совгIа цар хьадена кердадар балха юкъедахьара план яц. ХIанад из гIулакх иштта?

Цкъа-дале предприятеша командировка ухийта нах царна поощрени е лаьрхIа ухийт, цо цигара дахьа кердадар керттердар дац, денад алийта кердадар дахь цо цигара.

«Октябрьнефть» НПУ 23-ча участка ремонтно-механически цеха токараш-новатораш хьежар Московски областа новаторашта карагIдаьннарий выставкага, металла обработка яра йола приспособленеш кийчъяра чертежаш ергIйолаш царца договор дир аьхар. Царех дукхагIдола кердадараш хIаналехьа шоай цеха балха юкъедихьад цар.

Укх тIеххьарча хана белгалдаьккхад бурув тохареи мехкдаьтта даккхареи секцеши предприятей новаторий советаши вогIа болх беш хилар. Масала, секце заседанеш дукхагIйолча хана балха хана хул. Заседанешка дукхагIйола членаш хилац, хIаьта а секце ший болх юкъах ца буташ дIа-м хьу.

Мишта бу болх цхьайолча предприятей новаторий Советаша. Предприятешкара новаторий Советаш юстара яьхай. Кулгалхоша цунах совдена йола организаци лоархI, хIаьта шоаш пайдане хилар дIахьекхадац цхьайолча Советаца а.

Секцешка хьажа веза, предложенеш хьагулье еза предприятей новаторий Советаша. Цхьабакъда из массанахьа деш дац. Духхьала «Старогрознефть», «Гудермеснефть» НПУ-аша мара Советашка хьежа материалаш дIакхахьийтац секцешка. ДукхагIйола предложенеш тел рационализацена болча инженераша. ДIахо секцеша шоай рекомендаци дIайохьийт предприяте керттерча инженераген новаторий Совета председателген. Цу тIа чакхдоал из гIулакх. Секце рекомендацеш ка духхьала новаторий Совета заседани мара хьажац. Совета председателага дIакхачийтац рекомендацеш. Цул тIехьагIа керттерча инженерага гIолла леха езаш хул уж, цох хьабьнна пайда кIезига хилар гучадоал, хIана аьлча уж кIезига балха юкъекхухь.

Хьайица опыт производстве балха юкъейихьачунна поощрени е йолаяллалца, рекомендацеш лерттIа производстве юкъекхухьаргьяц, хIана аьлча новаторашта аттагIа да ше кердадар тахка а техка балха юкъедихьача, пох цунна ахчан поощрени а лу, хIаьта укханах хIама дац. Рекомендаци яь кердадар балха юкъедахьар чIоагIа чоалхане да, цудухьа уж чIоагIа терхаме дувца деза дешаш да.

Новаторий Советаш эпаши лоархIамеи форма я общественность производствана юкъеозара. Цар болх лерттIа дIагIоргба предприятей администрацеша, партийни профсоюзни организацеша царна дикка новкъостал дойя.

Укх шера новаторий Советаша шин шера баьча балха итогаш ергья, дIахо йодача хана болх тоабара хьдда йола мероприятеш кийчъьйй. ХIанз новатораша-мехкдаьттахоша предложени лу: тальблокаш кIалтIа ца ювлийтара гIулакх кийчде.

Скважинашта лаьттан кIала ремонт еча хана каст-каста нийслуш ла тальблокаш кIалтIа ювлаш моттигаш. «Гудермеснефта» НПУ новатора В. И. Панченкос еннача рационализаторски предложенех уж моттигаш нийслургйоацаш гIулакх дир. Цу гIулакхо дикка лакхъю къахьегама овсарле. Уж кердадараш кхы дукха а да, уж чIоагIа эшаш а да. Деррига кердадараш рекомендацешка дIаяздаь да, уж балха юкъедахьарга хьежаш ба мехкдаьттахой.

В. РЕДЬКИН,
Нохч-ГIалгIай пропаганди информацеи Iилман-технически ЦIен воккхагIвола инженер.

Т. СЕИДБАЕВ.

ФУ ХЬЕХ КЪОРІА?

КъорIах лаьца вай деш дола къамаьл чакхдоалаш латт. Дешараштa хайнад дунеи саги хьакхоллар бусалба наьха дезача книжка тIа мишта дувц, сагаи даллеи юкъера, бусалба нахаи кхыча дынех тешараштеи юкъера гIулакхаш цу тIа мишта дувц, кхалсага малагIа моттиг кхоачаю, бусалба наьха дынга диллача деррига вахара маIан сенах доалл.

КъорIа даьлагара Iочудессад яхаш дола хабар харц хилар хьагучадаккхар — бусалба наха юкъе беча атеистически балха тIа лоархIаме декхар. Сийрда книжка мишта а хьан духьа а хьалаьд уйланца, бакъахьа дIаккхетаваро даьлах тешачун дег чу кIоаргга хувцамаш де тарлу. Нагахьа санна къорIа тIа дувцаш дола лаьттан тIара хIамаш даьлагара доацаш хиларах из тийшача, деррига дынех йола цун уйла дикка шек яргьяр.

...Укх шера бIаьстан юхье, дыно деззеш долча гIурбан дезача деношка (сагIаш деча хана) бусалба наха чIоаггIа сий деш йолча город Оше вар со. Город шин даькъа екъаш бола хоза лоам. «Сулейма-пайхамара зерат» лоархIаш ба. Дезача дийнахьа далла гIулакхаш де Ферагански атагIеи тайп-тайпарча моттигашкара баьхкача наха хьалйизаяр гостиницашкара, чайханашкара, гаргарча цIеношкара еррига моттигаш. Саррахьа, сагIийна кийчдаьча пловах чам баьккхачул тIехьагIа йоккхий йоаца группаш а еш вIашагIбетталора уж, дына хIамаш дувцаш дIаьхха къамаьлаш де.

Цу группех цаI, бе доаллаш КъорIа а, хоза гIовсибат а, [illegible] а йолаш волча цхьан воккхача сагага лерг дилла ладувгIаш яр. КъорIа тIара хIамаш дийца а ваьнна, АллахIагара тамашаш, из низ кхоачаш хиларах, иштта кхыдарех къамаьлаш де волавелар воккха саг. Гулбеннараша дийхар цунгара Мухьаммадах пайхамар мишта хиннав а КъорIа пунга Iочу мишта доссадаьд а дувцар. Наха шийга чIоаггIа ладувгIаш хилара раьза а хинна, паргIата Iохайра воккха саг, шийга хьакховдадаьча пиалка чурча чаьх сих ца луш шорттига къурт а баь ший дувцар дIадоладир цо.

...«Сийрдача книжка тIа дарел къайлагIа цхьаккха хIама дац е сигаленашка а, е лаьттан тIа а», — иштта йоах КъорIа тIа. Белгтала, цу сийлахь-доккхача, хьалкъалерча книжка тIара шоана корадоагIаргда моллаггIа а шоана хьалхашка эттача хаттара дола жоп. АллахIа кхелла ма дий из книжка.

Ховш мадарра, — йоахар дIахо воккхача саго, — шовзткъа шу даллалца хайналац Мухьаммада ше АллахIа везваь вайталга. ТIаккха 40-гIча шера Шоай (иштта дукхала таьрахье нара дувцац даьлах тешараша Мухьаммадах) дезалца хьалтIабьннаб уж Малданара гаьна боапцаш багIача лоам тIа. Рамазан бетта 27-ча дийнахьа хиннад из гIулакх. Цу хана Жабраьил малейк йиьлагIча сигален тIа денад ворхIлагIча сигален тIа АллахIа Iарша кIал илла дезача книжка йоазув цун чулоацам Мухьаммалага дIакхачийтар духьа. АллахIа Мухьаммад пайхамаралла хержача цу буссе а, Жабраьил малейка, книжка а дахьаш из волча а дена, аьннад:

— Iодеша, Iодеша!

— Мишта дешаргда аз? — хаьттад Мухьаммада (дешар ца ховш хиннав из).

— Iодеша детача цIийх саг хьакхеллача хьай даьла духьа. Iодеша! Шийна нах сужне ухаш волча хьа дала перо делабе Iомаваьв саг. Из ма вий наха ца ховш хинна хIамаш царна Iомадаьр.

Цул тIехьагIа лоама юккъа-меттиге ваха Мухьаммад дIаэттача, сигалара Iочу цхьан оазо оалащ хезад цунна:

— ХIай Мухьаммад! АллахIа пайхамар ва хьо.

Макка дIаволача наьха деррига кхертIоша, гаьнаша, баьца даькъала вувцаш хиннав Мухьаммад — «дала хержар».

ЛадувгIараша борз-борлагIа дуIаш дешар, хIаьта цхьабараша шоай качматаш дувцар — къаьстта чIоагIа цецбовлари дог гIоздалари дар из.

Дын чухь мадарра дувцаш да Жабраьил малейка МухьаммадагаКъорIа дIа мишта деннад. Цига йоах малейко доакъоех, цкъаза кхыметтел цхьацца байт йолаш а кхихьай къайленаш Мухьаммада, цу тIа а хIара ше из массаза яхь Мухьаммада бокъонца уж эшаш моттиг нийсъеннача хана, цун вахара хьалашка хьежжа. Цкъа бIаргагуш доацаш, тIаккха сага сибатехьа долаш доагIаш хиннад Жабраьил малейк Мухьаммада тIадоагIача хана.

Жабраьил малейк кхычарна ца гуш Мухьаммад волча денача хана тамашийна эргалонаш хулаш хиннай из дарна дувзаденна: Мухьаммад «цIимхара верзаш хиннав, нагахьа санна нах цунна бIарахьежаш хилча», «мел чIоагIа шийла яле а цун хьажаюкъера Iоухаш хьацара кIеж хиннай», «юкъ-юкъе къона инкал санна Iийхав из», «ший тайпара дог кIаьд а лийя Iовожащ а цецваьннача саго санна бIаргаш лекхаш а хиннав из».

Вайна гучча тайпара, КъорIа оттадьраш а тIехьагIа хиннача дына хьехамий автораш а чIоагIа йоакхо еш хиннаб АллахIа ший цIераца КъорIа дезле а цу тайппара цу книжка сий шеко йоацаш хилийта а гIерташ. Вешта, укхаза а цхьанна а хIаманца кхы ший тайпара да ала йиш йоацаш да КъорIа. Дерригаш а хIана дац аьнна долча дынашка дувц деза книжкаш даьлагара а да, хIаьта «даьла дешаш» Iочуийлаьраш шайхаши пайхамараши а ба, яхаш.

Халахете а, вай атеизма пропагандисташта кхоачамхиллал довзац КъорIа хьадара истории цун историца кхы хIамаш нийсдара анализи санна, иштта бокъонца бола цун чулоацам а. Цудухьа, даьлах тешаш бараштa юкъе хьехама болх шоаш беш, цар цкъаза шоаш а из теркал ца деш, дуви даьлах тешачар е миччa бесса хинна а бусалба наьха традицей влиянех болча наха шоашта хьалхадаьха хIамаш. Ер да къаьгга из хьахьокхаш дола масал.

Сел дукха ха йоацаш сай доттагIашта, комсомольски болхлошта юкъе къамаьл хилар са кагирхошта кхетам балара хьакъехьа. Цига дувцар дынах юхелисарашна лоаттабеча къовсама хьакъехьа, КъорIах, из лаьттан тIа хьахинна ца хиларах, тамашийна чIоагIа низ кхоачаш хиларах тешилга малагIа лоархIам болаш да, яхаш. Цига хиннарех цхьанне дийцар, ший гаргара нах, мадарра аьлча ды дIакхесса бола нах, дагахьа бокъонца тешаш ба, нагахьа санна КъорIа лоам тIа а даькха Iодиллача, из юккъе гIолла ахбаргхиларах, яхаш. Вокхар дувцар даьлах тешаш болча гаргарча наьха хьехамах цхьаболча кагийча наха качъахка КъорIа тIара аяташ тIадола хIейкалаш леладеш, КъорIа тIара хьаяздаьча жейнашца «дарбаш» деш хиларах: мадарра аьлча кIезига са долаш шоаш хиларах уж теш: КъорIа моллагIча хаттара жоп дала низ кхоачаш дола сийлахь-доккха книжка да «фийг бац лаьттан тIа, бац керда е бекъа сийрдача книжка тIа ца бувцаш» (6 : 59) яхаш боккхагIчар дувцачох.

Массане а уйла цхьан деша тIа севар: КъорIа чулоацам цхьаккха деза хIама доаллаш ца хиларах, доацаш долча. Iилманна духьаларча а цу тIа шоайла вIаши духьала долча а хIамаех дизза хиларах, саго сага эксплуатаци яра ларда тIа лаьтта, вайна хийра йола морали общественни оттношенеши цо кхайкаеш хиларах нах дIакхетабанза баргбац.

Цу деша массава а цхьатарра раьза хилар, цхьабакъда, циггача гучадаьлар, са доттагIех цхьаннена а бокъонца КъорIа чулоацам бовзаш ца хилар. КъорIа дашхара чIоаггIа лоархIаме хила мегар из Къаьнарчеи Кердачеи васкеташца — иудейни христианийи «дезача» книжкашца — вIаши нийслар яха къамаьл юкъе даьннача хана соца къамаьл деш баьгIараш цецбаьннабар: Библи санна хьехаду укх юкъе — дувцаш дар КъорIа, бусалба дыно леладу, шеко йоацаш къаьстта ший тайпара дола книжка деций? Гучадаьлар, КъорIа дашха безам болаш хиннараш шоаш а цхьалолча даькъе КъорIа къаьстта ший тайпара да яхаш дыно дувцача харц хабарий мукъахбаха хилар а хIаьта цу книжка доккхагIа дола дакъа Библе тIара хьаийцалга царна духхьашха хозаш хилар а. ХIаьта цу факто «геттара лаьттан тIа IотIалоаладу» КъорIа, новкъостал ду из сигалара Iочудесса а доацаш, саго хьадаь хилар дIахьокхара.

Укхаза, бакъдар аьлча, хаттар отт: КъорIа яздаьрашта мичара довзаш хиннад Библи, къаьстта а нагахьа санна Мухьаммад йоазув-дешар ховш ца хинна хилча. ДIакхетабе беза, Маккеи Малдани христианаш баьхача областашца оагIув болаш хинна хиларах. Мухьаммада тIехьальттараштa юкъе а кIезига хиннабац христианаш. Цу тIа а, Мухьаммад цхьан монахаца христиански хьехам Iомабеш хиннав, яхаш дувцаш хабараш а да. Миччa бесса из дале а, КъорIа оттадьраша шерра цунна юкъедихьад Библе тIара хIамаш, цудухьа из ший тайпара е къаьстта оттадаь да яхилга юкъедоагIаш а дац.

ХьалхагIа дIаяхача статьяшка цкъа дийцад дунеи саги хьакхоллаpax, Адамеи Хьаваси къа даь хиларах, кхыча хIамаех дола дувцараш Къаьнарча васкета тIара хьаийцад яхаш. ХIанз йоалаергья вай идеяши дын образаши тIера хьаийяь ца Iеш, бIарчча тексташ шоайла вIаши тара хилара тешал деш йола бусалба наьхеи кераста наьхеи дезача книжкаш тIара цхьатара йола массехк моттиг.

КъорIа

Шоашта яа хIама Iалаш ца еш дола хьайбаш меллад. — АллахIа кхоаб уж а шо а (29:60). Шоашта тIагIоллa даьржа (ткъамаш тIа) лела а хIаьта цул тIехьагIа — вIашкауха а оалхазараш бIаргагаший царна. Къахетамерчунгара дIайиккхача цхьанне а хьаллацац уж: массе хIама бIаргагу Цунна! (67:19).

Шена бакъда. Вай знаменех харцо а лоархIаш царел дакхагIа цар шоаш увттабеш хинна хилар, хьаеллаpгьяц царна сигалара наIараш. ялсамален чу гIоргбац уж маьха Iургах инкал чакхъяллалца йолча хана (7:38). ВиълагIа из юкъе воацаш кхаьнна а е из ялхлагIа воацаш пхенне а къайлагIа къамаьл хилац (58:8).

Евангели

Хьалхьажал шо сигаларча оалхазарашка: уж е хIамаш дIаювш а, е чуэцаш а, е вахара гулъеш а дац; хIаьта а сигаларча шун Дас кхоаб уж (Матф. 6: 26).

Кагий ши оалхазарилг деций ассерех дохкараш?*

ХIаьта царех цхьаккха а лаьтта Iодожаргдац шун Даьна ца лейча (Матф. 10:29).

...инкала маьха Iургах чакхйоалаш аттагIа да вIаьхийчоа Даьла ялсамала водачул (Матф. 19:24).

Са духьа шиъ е кхоъ вIашагIтехача, цига Со ва царна юкъе (Матф. 18:20).

ЧIоагIа сакъердаме цхьа къамаьл деча юкъе нийсвелар со Ошски областерча цхьан маьждиге. Шоай махьар дехарг лоархIаш хиннача къонача мареи сесагои (маро цхьаьца бахьанех ший сесагага кхозза аьннад «йитай аз хьо») имамага дехар дир юха а вIашагIтохдалар Iа тхо аьнна. ЧIоагIа сакъердам хинна зувш вар со дIахо хургдар фуд-хьогI яхаш. Хьадагадохаргда вай, йита сесаг «кхыча марага... маьре яххалца йолча хана юхайоалае КъорIо мукъа луш ца хилар, хIаьта нагахьа санна из вокхо юте, тIаккха царна къа дац юха вIашагIкхийттабар аьнна» (2:230).

Маьждигерча имама лаьрххIа лодкъам ийцар хьалха мар-сесаг хиннарашкара «йитай» аьнна кхозза алара бахьанаш малагIаш да а хайна, долла хIама эгIаздахача хана, къовсам баьннача хана, кхыча бахьанех хиннад ала гIерташ. Цул тIехьагIа дIахо де дезар хьалхадоаккхилга дехаш Средни Азеи Казахстанеи бусалба наьха духовни управленега заявлени язъяра новкъостал дир цо царна. Кагий нах дIабахачул тIехьагIа, имама сога хьахьекхар хьалххагIе а машинка тIа кепатеха кийчъяь хинна, дехар деш барий фамилеш дIатIаязъе мара ца езаш йола, духовни управленегара да аьнна тIаяздаь жоп а долаш йола бланкаш. Жопа тIа йоахар, духовни управлене президиумо хьанаьхкеи манаьхкеи заявленега а хьежа, соцам баьб «йитай» аьнна кхозза алар (йитай оалаш хул «цаховш» эзарза а, «тешаш» болаш а-гIомара буртигаш меллад дукха хул йитар) цкъа алара метте мара лархIа дагIац, аьнна. Жоп кхоачалучча дувцар из соцам КъорIа тIара ийцача малагIча аяташка хьежжа баьб.

— Духовни управленердар, — духтIавала безам болаш хаьттар аз имамага, — кхы тайпа-х мичад КъорIа?

Имама корта а оагабаь, аьлар:

— КъорIа-м хьалхагIа денз хиннар да, вешта ханаш кхы тайпа я-кх.

Бакълув, хIанз этта ханаш кхы тайпа я, цудухьа царца таръяла гIерт духовенство. КъорIа тIара керд-керда стихаш корайоагIа цунна, вай ханаца нийса йоагIаш а кхыметтел тахан хургдар дийца а йола.

Дыно дувцараштa чIоаггIа хIама техар Лаьттан искусственни спутникаш урагIъяхийтарои саг космосе араваларои. Юххьанца еха хьайзаяр духовенство. Цхьабакъда, дукха ха ялалехьа хабараш арадаха йолаелар из, иштта сигала ухаргхилара хьакъехьа дынах долча къаьнарча книжкаш тIа яздаь хиннадола, лакхерча духовенства викалаш ба яхараша уж шоай ханнахьа Iо ца дешара бехках хьа ца ховш а дисадола яхаш.

ХIаьта космонавташ цIаькха сигала бохийтача хана бусалба наьха духовенство ший деррига герзаца «кийчъенна» яр. Советски сага ший лоIамцеи кхетамцеи карагI мел даьнна хIамаш хьаллхагIе а денз дийцад яхаш дола аяташ хержад КъорIа тIара. Масала, «Луна-9» яха автоматически станци сигала яхийтачул тIехьагIа бусалба наьха духовенство массайолча маьждиге дIададахьийтар цу тайпара сигала ухилга дукха хьалхагIа дена аьнна хиннад КъорIа тIа яхаш дувцаш дола нисьмош. Из бакъдеш укх тайпара мугIараш доаладора:

ХIай жинаши нахи! Нагахьа санна сигаленийи лаьттани доазонел дехьадовла шоашта моге, довла! Iаьлалга гIолла доацаш дехьадовлалургдац шо» (55:33).

Цхьабакъда, нагахьа санна цу сура хьалхара аяташ а дийшача, кхетале атта да, деш дола къамаьл кхычох лаьца хилар: АллахIа ца лейча цхьаккха а хIама дулургдац.

ХIаьта КъорIа байт: «Цун кхолламсигаленаши лаьттеи а. Цо цига дIахийца хьайбаш а» (42:28). — кхыча планеташ тIа вахар хилара тешал деш хиннайола!

Даьлах тешараша шоаш лоархIаш хиларах а уж духтIабаланза хиларах а пайда а эцаш, лакхерча духовенства шийна бокъо еннай КъорIа тIара хIамаш шийна хеттача тайпара дувца. Цхьаькха оагIорахьара, хьоаха ца еш ют «аьттув боацаш» йола КъорIа байташ.

Бусалба наьха духовенства цхьан даькъе дIадех КъорIа тIара къаенна положенеш (къаяланза яраш а йолаш санна) ютилга, кхыметтел шоай позицеш Мухьаммад пайхамар бакъвеш хиларца ювзаенна я ала а гIерташ. Укх тайпара да дына керте латтараша цу хьакъехьа дувцар: «Хьалхарча хана тIехьабиса бар даьлах тешараш, цудухьа оаха мел дувцар цар дынца дувзар. Дынах тешараш тахан культурах кхийнаб, цудухьа оаха мел дувцар критикаца мара тIа а эцац. ХIанзарча хьалашца нийса доагIаш доаца аяташи догмаши дIаккхувсар аьнна къа дац вайна, дына духьала довлац вай, вешта кхы тIа чIоагIъю цун позицеш. Цул совгIа, иштта из дарца вай бокъонца кхоачашду, цхьан тешамерча хадиса тIара гуш мадарра, Мухьаммад пайхамара яьхар: «Эпоха (зама) хувцаяларца хувца деза аяташ а.

Цхьабакъда, КъорIа тIа язбаь хьехам хIанзарча ханаца тарбара эггара чIоагIагIа юкъарал долашагIа йола, эггара универсальнегIа хила мегаш йола способ я КъорIа идеяши коммунистически общество хьалъерий дегаш ураувттадеш йола идеяши цхьана таръяла йиш йолаш хинна ца Iеш, кхыметтел цхьатара а хилар, коммунистически общество бокъонца Мухьаммад пайхамара дагаьлла общество хургхилар хьахьокха гIерташ бусалба наьха духовенства лелаер...

Ханаш хувцалу — хувцалу бусалба наьха духовенства тактика. ХIаьта тIехбаха безац дын практикерча модернистски течений лоархIам. Философи лелаераш а КъорIа хIанзарча ханаца тарде гIертараш а, керттерча даькъе, лакхерча духовенства цхьаццабола викалаш ба. ХIаьта мугIарерча духовенства хьехар, эггара хьалха, машар хургбоацчох машар бен хьахьокхалургдоацар хьахьокхеи дезаш йола софистика а йоацаш, ды болаш волча саго КъорIа хIара деша вIалла уйлае а езац. духьале е йиш йоацаш дола бокъонца бакълар а лоархIаш из цунах теша а веза яхаш да.

Духовенства кхетаду. КъорIа кердалаккха е пунна юкъера къаденна аяташ дIадаха гIертаро шек бувла цхьабараш цхьан юкъа юхакъовла йиш хиларах. Цхьабакъда, дукхагIча хана, башха йоазув-дешар ховш боацача даьлах тешача наха, цкъа-дале, кхайкадеш а хилац, шоллагIа-дале, зенне а да: ТIаккха, нагахьа санна КъорIа тIара кхыметтел цхьа дош а къаденнен хIанз бакъдоацаши хилча, цун вож положенеш а бакъхиларах бола тешам мичара бахьаргба? Цхьа бахьан доацаш дац хье тIавагIаш йола юхк хоадае езац аьнна ды лелабераштa хеташ хилар. Йоазув-дешар кIезига ховш волча даьлах тешачунца бусалба наьха духовенства беш бола болх ба вай атеисташа бицбе ца боагIар.

Атеистически балхо ше лерхIар кхоачашлергдац, нагахьа санна долла хIама чулоацаш долча къахьегамхошта коммунистически кхетам баларах долча декхара дакъа из ца хуле. Из лерхIаш хила деза наьха юкъара культурни боарам мамогга лакхбелга а, хувцаеннача быта ларда тIа керда традицеш вIаштIехьйоахилга а, бакъдола хIамаш бIаргагуча вай мехка тайп-тайпарча халкъаша вежарашха цхьана леладу гIулакхаш бокъонца йола пролетарски интернационализм дегIакхувлилга. Цу наькъа тIа мара хургвола саг хьалкхевара школа а хинна дIаоттаргбац атеистически болх.

(№ 9 йола «Наука и религия» яха журнал).

* Ассерий — къаьста ахча.

Грозненски слюдяной фабрике чуйоагIача Веденски филиале щипальщицаш болаш болх беш дукха мехкарий ба. Сменни нормах 460 грамм слюда кийчъе езача, цар кийчъю 500 грамм. Района художественни самодеятельносте а хьинаре дакъа лоац цар. Царна юкъе хьалха латт нн. Усманова, Муслуева, кхыбараш.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) дикагIбола щипальщицаш И. Махмуева, З. Усманова, Т. Муслуева.

В. Вишневски сурт.

15 шу да Нестерова Галина Ивановна тепличнн боахаме болх беш йола. 1000 квадратни метр хулача теплицашка кхею цо нарсаш. Цхьан сезонах 7 тонн цхьоалагIча сортах йола нарсаш дIаеннай цо паччахьалкхенна — из эгара тIехбола толам ба.

Сурта тIа: Г. И. Нестерова нарсаш гулъеш йоал.

В. Винковене сурт.

ДЕКХАРАШЦА АЙХХА ЮВЗАШ

Идеологически балха лоархIаме моттиг дIалоац гойтара агитаце. Крекинг-завода коллектива кхетам балара, шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбоаха боккха низ бола средство я из. Тха агитаци айхха ювзаенна я коллектива декхаращца. Гойтара агитаце формаши методаши бе-бе я: плакаташ, стендаш, щиташ, лозунгаш, диаграммаш, сийлен Доскаш, листокаш, «молнеш». Хьалха лозунгаш яздора оаха биъ са болча йоккхача щиташ тIа, хIанз тхо гIерт тайп-тайпара формаш йола щиташ кийчде.

Завода коллектива хьалхашка латтача декхарашта юкъе яьхай оаха гойтара агитаци. Укхаза коралоагIаргдац юкъара тIахьехамаш дола лозунгаш, плакаташ, щиташ, уж дерригаш хоадам болаш да.

Завода территори тIа я ворхI шера план мишта кхоачашъяьй коллективо дувцаш дола щиташ. ХIаьта иштта укхаза латт 1966 шера план 22 декабре кхоачашъе коллектив тIахьехаш дола щит а.

Нагахь санна, завода коарча хозача баьццара аллея тIа гIолла шо долхаш хуле, шоана нийслургда безаме яздаь щит: Дукха деза новкъостий, моаршал да шуга. Къахьегама дика Iаьттув балба шун». Иштта хоза кийчдаь да завода сийлен Доска а. Укхаза хьалтеха доахк производстве хьалха латтарий портреташ.

Тхо гIерт гойтара агитаци ходам боллаш хилийта, шийна хьалхашка латт практически декхараш кхоачашдара завода коллектив оарцагIъяккха. Мехкдаьтта продукташкхоара нах тIахьехарал совгIа, боккха лоархIам болаш да паччахьалкхенией производстванеи уж продукташ кхоярах боала пайда хьахьокхар. Иштта № 2 йолча цехе латт ер дешаш тIа дола щит: «Новкъостий технологаш»! Къовсам лоаттабе доагор кходара. Доагора цхьан тонна мах 9 соми 75 кепиги ба. Е укх тайпара плакат: «Лорае балха ха. Цеха коллективо цхьан миьута 55 сома мэьха продукци арахец». Заводе даим лоаттабу мехкдаьтта продукташ ца йойтара къовсам. Цу гIулакха хетаяь я тха гойтара агитаци. Оаха хIара бетта, «фотообвинени» яха стенд арахец. Цу тIа хул кхоачамбоацаращца лерттIа къовсам ца лоаттаберий сурташ. ХIаьта цхьа бутт баьлча «Дедезараш кхоачашдаьд» яхача разделе хоам бу кхоачамбоацараш дIадахарах. Идеологически балха лоархIамера форма я «листокаш-молнеш». Завода коллективага цар ханнахьа хоам бу план кхоачашъярах е дувц производства хьалха латтачарех.

А. МЕСЯЦЕВА.

Оаха яздаьчун ларах

Тхъаь ворхIлагIчеи тхъаь ийслагIчеи сентябре арадаьннача тха «Сердало» газета тIа кепатехаяр «Юххьанцара кхоачамбоацараш», «Малав бехке» яха корреспонденцеш. Цар тIа белгалдаьккхадар Грозненски района «Горячеисточненский», «Ермоловский» совхозашка гурахьа юв культураш дIаера агротехника цIенхаштта телхаеш хилар, МалгIабика района «Ингушский» яхача совхоза шоллагIчеи кхоалагIчеи отделенешка кхоачамболлаш транспорт ца хиларах хьаьхка шемара свекла талхаш латташ хилар.

Цу хьанъехьа Грозненски районни юртбоахама производственни управлене начальника заместитела Е. А. Изваринас хоам бу «Горячеисточненский», «Ермоловский» совхозашка ялат дIадера агротехника телханьраш бехктокхаме эза хиларах, хIаьта КПСС МалгIабика горкома секретара нов. Д. Саньнос язду: Транспорта болх тоабара дош горкома бюрос дийцад, хIаьта совхоз транспортаца Iалашъелга МалгIабика АТХ начальника нов. Бокоеан эксплуатаце начальника нов. Хаматхановаи тIадиллад. ХIанз деррига аьхка лаьтта шенара свеклан хьамкIаи дIаозара тIадерзадаьд — деррига низаш. Транспорта болх тоабаьб.

Грозненски № 5 йолча хIамаш тегача фабрика коллективо дика къахьегама совгIат кийчду Октябра цIейна. Цига укх шера хьалха латташ я Бексяк Таисия керте латта бригада. Сентябрь бетта план 125,8 процент кхоачашъяьй цо. Октябра бетта а графикал хьалха латт бригада.

Сурта тIа: бригадир Т. Бексяк (аьттехьа) хьожаш я М. Болдыревка кийчъяьча изделешка.

В. Вишневске сурт.

ПРОДУКЦИ ДУКХАГIА ЙОАХ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНЕ ХОАМ

Промышленность бIарчча хьайнцача ийс бетта план хаьал хьалха, 103,3 процент кхоачашъяьй республика промышленноста болхлоша. Соахка цу ханналца яьккхачунца нийсйича 15,6 процент дукхагIа яьккхай продукци планах 11 процент мара яккха ца езача метте.

Промышленноста къаьст - къаьстача доакъой продукци 1965 шера ийс беттаца нийсйича укх боараме дукхагIа яьккхай:

Мехкдаьтта доаха промышленность	23 процент
Газови промышленность	67 процент
Мехкдаьтта чакхдоаха промышленность	10 процент
Машинаш яри металлах оатхалаш яри	14 процент
Химически промышленность	9 процент
Электроэнергии теплоэнергии	6 процент
Хьуни хьу чакхйоахеи промышленность	3 процент
ГIишлой материалий промышленность	10 процент
Яйга промышленность	5 процент
Кхачан промышленность	37 процент

Ерригa продукци яккхара план объединенешка, министерствашка къаьст-къаьстача предприятешка гIолла укх тайпара кхоачашъяьй:

	1966 шера 9 бетта план кхоачашъяра процент	1966 шера 9 бутт 1965 шера 9 беттаца проценташ йолаш нийсйича
«Грознефта» объединени	102	123
«Грознефтехимзаводы» яха объединени	102	110
«Грозэнерго» районни управлени	101	106
«Терек» яха моссльно-хьу чакх йоаха фирма	101	109
Швейни производственни объединени	108	104
Кога гIирсий фабрика	108	97
Гаражни оборудоване завод	103	106
ГIишлой материалий промышленноста управлени	99,6	106
Республика кхачан промышленноста министерство	98	100,9
Республике бахача наха бытовой гIулакхаш дара министерство	108	108
Моттигерча промышленноста министерство	117	114

Планированеи экономически стимулированеи кердача система тIа яьккхай 3 предприяти: «Красный молот» яха завод, «Старогрознефтен» «Малгобекнефтен» мехкдаьтта промыслови управленеш.

Продугпена реализаци яра маьхала яккхара боарамга дилача цу предприятей балха итогаш укх даннеша йоашх:

	1966 шера 9 бетта план кхоачашъяра процент	1966 шера 9 бутт 1965 шера 9 беттаца проценташ йолаш нийсйича
«Красный молот» яха завод	93	101
«Малгобекнефта» НПУ	101	122
«Старогрознефта» НПУ	102	164

БархI бетта план пайдаш дара кхоачашъяьй: «Старогрознефта» НПУ — 104 процент, «Малгобекнефта» НПУ — 103 процент, «Красный молот» яхача заводо — 88 процент.

1966 шера 9 бетта план мел кхоачашъяьй а промышленни продукце лоархIамегIара тайпаш мел дукхагIа даьхад а хьахьожх укх даннеша:

	9 бетта план кхоачашъяр	1966 шера 9 бутт 1965 шера 9 беттаца проценташ йолаш нийсбича
Мехкдаьтта	101	124
Газ	106	125
Электроэнерги	100,4	113
Болат	99,6	99,1
Мехкдаьтта аппаратура	98	99,0
Насосаш	98	115
Хица лаьттан тIознаш доххаду агрегаташ	96	102
Скважинаш караерзаеш цемент хьоаха агрегаташ	100,9	99,0
Тракторни прицепаш	99,0	119
Шушаш юла автоматаш	103	128
Етта кирпишк	94	97
ЦIен тIа юлла кирпишк	104	76
КIир	100,0	108
ВIашагIйоахка аьшкабетонни конструкцеши доакъоши	112	120
ГIулакхага йола хьу хьэозар	80	81
Херх хьекха яьха материалаш	72	77
Мебель	103	112
Чухьнахьа дувхаду пазата баракъаш	104	136
Тийга хIамаш	106	103
ТIоарска кога вIирс	101	99,0
Шарикови авторучкаш	105	—
Кондитерски хIамаш	90	92
Макаронни хIамаш	101	90
Консерваш	75	87
Марша ветчинай хIамаш	117	124
Нахча	99,0	113
Бежана даьтта	115	101
Шенача шурех яь продукци	107	112
Йий	105	105
Шекар	115	118

Цунца цхьана дуккхача предприятешка гаьнга [illegible] эпаш йисай йолаш йола торонаши кхоачамаши. Ерригa продукци яккхара 9 бетта план кхоачашъяьяц Ермоловски ДОК-о, Старопромысловски кирпишкий заводо, МалгIай кертa кирпишкий заводо, Грозненски Ассиновски консервни заводаша, СаьмуIашкарча сомий консервай заводо. Сунжевски хьун промхозо, литейно - механически заводо, дуккхача кхыча предприятеша. Цар хьа ца луш йисай 2,1 миллион сома маьха продукци.

Производства технически боарам лакхбеш, механизации автоматизации еш, хьалхалатта технологи юкъехьуаш болх баьб промышленни предприятешеи Iилма-тохкама организацешеи.

Мехкдаьтта доахача промышленносте дIахо балхаш даь тIоанашкара мехкдаьтта дукхагIа дахар духьа тIоанашта искусственни воздействи ю процессаш юкъехувлаш а мехкдаьттаи нагнетательни скважинашта хин гIомара кIежацэ перфораци еш а. ДIахо а скважинаш яьхай кагий диаметраш йолча осташеи алмази осташ юкъехухьаш бурув детташ; бурув гохача хана тIознашта тохкам береша скважинаш тохкаш болх баьб.

Технически прогресса юкъе хьинаре дакъа лаьцад изобретателашеи рационализаторашеи. Цунна цхьана цхьайолча предприятешка эсала лел эксплуатаце дIаенна производственни мощносташ караерзаяра гIулакх, кхоачамболлаш пайда эцаш керттерча производственни фондех.

Къахьегама овсарле лакхъяра план 103,5 процент кхоачашъяьй, 1965 шера цу ханналца хиначунца нийсйича 11,4 процент лакхъяьй из.

Укх шера бархI бетта продукци яккхарга дIабода мах планал совгIа лохбарах кхоаьь ахча 3,4 миллион сом хилар.

Республика промышленни предприятешка тIа тIа шерагIа яржаш латт Советски Iаьдала 50 шу дизараи В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизараи яха еззача тайпара накъаьхар духьа лелаю социалистически яхь.

Нохч-ГIалгIай АССР Статистически Управлени.

ДОШ КХОАЧАШДУ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара сийна лаьцача социалистически яхьа юкъе а баха доккхий социалистически декхараш тIаийцад Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза колхозхоша.

Лаьтта леладара культура лакхъяра, лаьтташта мелиораци елга тоадара, ялат, доакъара культураш, баьца дараш, комсаш, кхыйола продукташ агротехнико маяххара хьалкхеяра ларда тIа чIоагIа дукхагIа йоахаргья хьайбай продукташ.

Культураш дIаювргья кондици яь чакхдаьннача 1-чеи 2-чеи класса фуца шоай ханнахьа.

2600 гектар хула лаьтта кхоачамхилал хий дилла а культураш дIаера дика кийчдаь а да. Iайи бIаьстан юххьеи цхьан гектара тIа лерхIаш 1 центнер азоти 2 центнер фосфори тоссаргья. Махулла дукхагIа хий дулларгда ардаш тIа йийна культураш хиннача лаьтта Iан замалахь.

Иштта дола агрономически гIулакхаш даро Iалашдергда 1967 шера лаьрхIа гурахьа дIадувча ялата гектара тIа 24 центнер яккха.

Комсаш лелаераша 1967 шера хIара гектара тIара 120 центнер комсаш хьалкхее декхар тIаийцад. Из де лерхIаш комсаш лелаерий бригада членаша дуккха агротехнически мероприятеш ю, шпалера тIара листвении кIотаргаш нийлхъю, къаьна системаш шпалера тIа йоах, сов гаьнаш дIайоах, комсий гаьнаш дIаехк, соотах йола комсаш дIаювгI, шпалерашта ремонт ю.

Баьца дараш кхедераша 1200 тонн органически удобренеш йоахкаргья, парникашта ремонт ергья, ханнахьа лаьтта хий дулларгда, баьца дараш дIадувргда, подкормка ергья, баьца дарашта зе деш йолча хIамашцеи лазарешцеи къовсам лоаттаберго, уж гIулакхаш даба ларда тIа гектара тIара лерхIаш 120 центнер баьца даараш кхедергда.

Тха коллективо къаьстта терко тIайокхйт доакъара культураш хьалкхеяра, къаьстта мошеи гIожеи доакъараш кхедара а йохийташ.

Гурахьа дувш дола рожь 300 гектара тIа дIадувргда, рожаца эбаь гурахьа був кеи 200 гектар, силоса лаьрхIа бIаьсти 1500 гектар хьажкIаш дIаювргья.

Цул совгIа люцерней эспарцети дIа а йийна 200 гектар даьгIенаш тоаергья, 50 гектар долча лаьтта свекла юврргья.

Уж гIулакхаш кхоачашдаро йиш хулийтаргья 23 эзар тонн мошача доакъара силос йолла, 11411 тонн гIожа доакъар, 5793 тонн йол, 1500 тонн фуъ кийчбе.

Иштта доакъар хилча хьайбаш лелаерий йиш хургья 1967 шера хIара кхоабача Iатта лаьрхIа 2800 килограмм шура яккха, 100 Iатта лерхIаш 90 Iаса хьалкхеде, хIара 100 жийна лерхIаш 105 Iаьхар хьалкхебе, цхьан устагIана тIера лерхIаш 4,7 килограмм тха даккха, хIара яхкача котама тIехьара 110 фуъ гулде.

Валовой лаьрхIа лаьттанцареи хьайбашкара йоахеи продукташ укх боарамех йоахаргья: дулх — 780 тонн, шура — 810 тонн, комсаш — 1500 тонн, тха — 220 тонн, ялата лаьрхIа хьажкIаши дугеи — 7504 тонн, фуаш — 106 эзар.

1967 шера 500 центнер люцерна фу доаккхаргда. Хьайбай боахаме деча халача балхашта ялат цIендеча а докъалеча а деш долча балхашта механизаци яра декхар оттаду.

1967 шера 300 етт беттара а царна хий доатталара а механизаци е лерхI, хIаьта иштта механизаци е лерхI доакъар кийчдечеи из хьайбашта дIадулачеи балхашта а.

Колхоза къахьегамхой керттера а сийлен а декхар да паччахьалкхенга хьайбайи лаьттанцара йоалеи продукташ йохкара план кхоачаш а тIехкхоачаш а яр.

1967 шера паччахьалкхенга укх боарамех е продукташ йохка декхар тIаэц тха коллективо: ялат 12 эзар центнер, баьца дараш — 1300 центнер, комсаш — 4 эзар центнер, шура — 7500 центнер, дулх 545 тонн, фуаш 100 эзар, тха — 220 тонн. Лаьтта хий дуллилга тоаде лерхIаш лаьттан участкашта юкъе даьсса ухка лаьтташ аха а цу тIа хIамаш дIае а лерхI.

150 гектар дола лаьтта кIотаргаш дIаяьха цIенде а цу тIа хий дилла лерхI, хIаьта цу лаьттах хIанзе а ах мукъадаьккхад кIотаргех.

1967 шера 65 эзар погонни метр хула сангараш цIенъе лерхI, 350 гектар хула дуга дIадув лаьтта шаьрде, 30 гектар хулача лаьтта планировка е, 50 гектар хулча лаьтта сортах йола комсаш дIайогIа лерхI.

БаьцовгIашта зе деш йола хIамаш йоалраи царна лазарешца хилийтараи лаьттана химически обработка е лерхI.

Октябра 49 шу дуза ди тIакхоачаш бIаьсти юргйолча культурай фу цIендаь йисте даккха лерхI. ХIаьта цунах цхьадола дакъа хIанзе а цIендаь даьннад. ХьажкIа фу кийчдергда.

ХIанз тракторни парк болх беш я силос йоллача, йол кийчъеча, гурахьа ялат дIадера лаьтта кийчдеча. Тракторех цхьалола дакъа хIанз болх беш да эяба лаьтта оахача. 1966 шера 1 декабрь тIакхоачаш из болх баь боаккхаргба. Тешшаме ала йиш я коллективо тIаийца декхараш сийленца кхоачашдергда.

Р. МАМБЕТОВ,
Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза керттера агроном.

МЕРЗА ОВЛАШ КХЕДЕР

Наьсарен района «Назрановский» яхача совхоза керттерча агронома А. Т. Амхадова дувцар шоай совхоз дикагIа йолча свекла лелаеча Барханоева Лизах лаьца. ДIадахача шерашка из лоархIамера юрта боахама культура тIехдича кхеяр бахьан долаш СССР Лакхехьарча Совета Президиума «Знак почета» яха орден елар Барханоева Лизайла. Шийдикача оамалашца белгалъяьннай Лиза кхыча болхлошта юкъе. Иштта, агронома Барханоева могаярах хадейра сона, мишта вIаштIехьдаьннад Лизай иштта лакха толамаш даха.

Лидарерча отделене управляющи волча нов. Ужаховга мичара кораергьяр Лиза, аьнна, аз хаьттача, иштта жоп делар сона: «ХIанз цIагIа хила тарлу хьона Лиза».

Иштта нийсвелар со Барханоева Лиза яхача коа. Хьадухьала ера сона къона кхалсаг — из яр Лиза. ТIадувхача баракъашта, кулгашта, кхыметтел юхьмараш тIа а кIираш йоахкар цунна Хьаккхашта чуварах, бехказа а ваьнна, се сенца вена дIахайтаф аз. Эзь хийтта цIийсннача Лизас аьлар. «Шекара свекла чуэпа ха хьатIаккхачале кIезиг дукха цIагIа кулг гоха лаьрхIад аз. Кхашкара балхаш дIадоладелча йиш хургьяц цIагIа хьажа». Иштта вIаши лайзар тхо. Фухха дича а шийх лаьца дукха дувцанзар Лизас. Деррига а цо, шийх дийцар ер дар: 1963 шера деиз болх беш я со отделене шекара свекла кхееш, кхы хьалхагIа из балх баь а яц.

Цунга ладийгIача хеталу шекара свекла кхеяр геттара атта гIулакх да аьнна. Барханоева Лизай къахьегама наькъах лаьца дувцар. Лийзайца болх беш болча наха. Массане а дувц, из дика болхло хилар, лакхара къахьегама толамаш даха цун хьинаре къахьегарца вIаштIехьдаьнна хилар.

Шекара свекла кхеерий къахьегам творчески ба аьлча харц хургдац, хIана аьлча цар болх продукци хьакхоллаш ба, хIаьта хIама хьакхоллаш бола болх моллагIа бале а творчески ца хилча баргбац. Барханоева Лизайна дика йовза шекара свекла кхеяра хьалха латта технологи. хIаьта цу технологе дIадеххача тайпара бу ший болх а. Цо дика кхетаду гурахьа юв ялатабобови культураш хиннача лаьтта шекара свекла кхееш хилча хьувкъам геттара лакха хулилга. Шекара свекла дIае деча оахама, тIахьожам лоаттабу Барханоевас. Ме гийтац цо трактористашта 30—35 сантиметрал тIехьагIа, юкъе йоккъаш юташ лаьтта аьхача. Дика тIахьожам лоаттабу цо кийчдеча лаьтта минеральни, органически удобренеш ехкара нормаш лерттIа кхоачашъяра. БIаьстан юххье, кхычарел хьалха дIадолалу ший участка тIа макха баккхара, лаьттанцара гIоадал соцаяра балхаш. Шекара свекла дIаелехьа шолза культиваци ю. Иштта, халданза — культура дIайийнаяллалца — тIахьожам лоаттабу Барханоевас 3—4 сантиметр кIоаргал а долаш шекара свекла фу дIалера. Шекара свекла хьалгIа а яьнна мугIараш белгалдаьлча шаровка а яь шекара свекла нийлхийр. Кхы дIахо дувца эшаш шекара свекла цо хьал мишта кхею.

Ер да цо хьийгача кьих хьахиннар. Плана, тIаийцача социалистически декхарел дуккха лакхагIа хул Барханоева Лизай хьувкъам.

Атта енаяц Лизайга иштта лакхара шекара свекла кхеяра говзал. Эггара хьалха цо из болх дIаболабаьча хана геттара хала дар къоначa кхалсага. Цхьа ха енаяр Барханоева Лизайга сов хала хилар бахьан долаш шекара свекла кхеяра болх бига дог этта. Кордаьлар Лизай денал, къахьегам безар. Книжкаш дешаш, цахогр специалисташка дIахоатташ сиха караерзайир Лизас ший балха говзал.

Укх деношка цIаьха яйра сона Барханоева Лиза. Тхо вIашагIкхийтар кхай тIа. Дукха болх бар цун бе безаш. Аз шийга, мишта хургба шекара свекла хьувкъам укх шера, аьнна, даьча хаттара лоацца жоп делар Барханоева Лизас: «ДIадахача шерарчул дикагIа ца хуле вогIа хургьяц шекара свекла». Цун оазах холора шийх бIубенна йолаш из къачаьл цо дар. Кхыча тайпара хила йиш а яцар хьахиннараш.

А. ГАДАБОРШЕВ,
тха собкор.

1966 ШЕРАРА СССР ЯЛАТ

СОВЕТСКИ СОЮЗЕ ЮРТБОАХАМА ШЕРА ХЕТАРГАХЬАРЧА ИТОГЕХ

Чакхдоалаш латт Советски Союзе юртбоахама шу. ХIанзле чуйнца а элеваторашка колхозийи совхозийи складашка дIачуйнхьа а яьннай ялатий технически культурай, коартолий, баьцадаарий, сомий, комсий, миллиардаш пунташ. Цахаддаш промышленноста итташ доакъошка ух юртбоахама белал. ХIара Советски дезала цIагIа чукхаьчаб керда хьувкъам — дукхагIеи тайп-тайпареи хиннай цун продавольственни рацион.

Цу тайппара, хIанзе а е мегаргйолаш а юххьанца еш йола юртбоахама итогаш. Эггара хьалхареи шеко йоацеи вывод: доккхий толамаш даьхад укх шера Советски Союза колхозхошеи совхозхошеи.

Мехка кхашкеи плантацешкеи дика хьийкъай юртбоахамеи техническии культураш. ДIадахача деррига шерашкарчул лакхагIа бола ялатий культурай хьувкъам кхебаьб — гектара тIара 13 центнер.

Кхойтта центнер — из юкъера хьувкъам ба. Украина къахьегамхоша ткъо центнер совгIа ялат даьккхад хIара гектара тIара, цу тIа а дукхагIча даькъе Украински башха-дика кIа а долаш.

Кхы а лакхагIа ялатий хьувкъам чубенаб Российска Федерацe Краснодарски края — гектара тIара 30 центнер. Белгалдаккха деза Краснодарски края ялаташ дIадувш дола лаьтташ дуккхача малхбузеневропейски паччахьалкхений ялаташ дIадувш долча лаьттаел дукхагIа хилар.

12 шу совгIа хьалхагIа лаьтта лелалелга шеррача масштабех целинни лаьтташка дегIаахa доладенчача Казахстане хIара гектара тIара 10,5 центнер ялат даьккхад, хIаьта Къилбаседа - казахстански областе ялаташ дIадув лаьтташ шиа миллион гектар гаргга да укхаза — 16 центнер ялата яьккхай хIара гектара тIара.

Ховш маларра. хIара шера ялат кийчдара план пхе шера (1966 — 1970 шераш) 3,4 миллиард пунт оттаяьй Советски паччахьалкхено. ШоллагIча октябре советски пресс хоам бир, РСФСР колхозашеи совхозашеи 2 миллиарди 572 миллиони пунт а Казахстана колхозашеи совхозашеи 1 миллиарди 15 миллиони пунт а ялата ехкай паччахьалкхенга, аьнна. Цу тайппара, дуккхьал шин союзни республико беррригача мехка хьалхара кхоачашъяьй ялат кийчдара план, паччахьалкхен амбарашка 3 миллиарди 587 миллиони пунт ялата чу а тесса. Паччахьалкхенга 700 миллион пунт ялат дехка Украински ССР саина йола ялат тела йоккха моттиг юкъе а йолаш вокхкхойтта союзни республика Iалашлу паччахьалкхено оттаяь ялат кийчлара план дикка тIехкхоачашъелга. Цу цифрашка хьежача моллагIча а нийса уйла еш волча саго кхетадергда, социалистически юрта боахамо дIахьалхашкахьа мел боккха гIа баьккхаб.

Укх шера дийбад доахан. Лакхъеннай цар продуктивность. хьайбай продукташ кийчъяра паччахьалкхен план тIехкхоачашъяьй. Планах лаьрхIа хиначул дикка дукхагIа дулх, шура, лаьтта, тха дала йиш йолаш ба юрта боахам.

МалагIа бахьан да СССР юртбоахама производстве уж толамаш дахар? Укх шера хаоттам дика лаьтта хиларах, аьттув бола метеорологически хьалаш хинна хиларах лаьтта Iай теш гIулакх?

Iац. Мехка цхьайолча районашка укх шера а лаьтта леладерий балха аьттув болаш бацаб хаоттам. Социалистически юрта боахамо доккхий толамаш дахара маIан да, эггара хьалха, КПСС ЦК мартовски (1965 шу) Пленума решенешка хьежжа укх тIеххьарча шин шера советски юрта социально - экономически мероприятеш чакхъяхар. Советски паччахьалкхено колхозийи совхозийи производстве леррагIа экономически технически политика чакхъяхар.

Социалистически юрта боахама интенсификаци яра ларде оттаяьй чIоагIа материально - финансови база. Укх гаргарча пхе шера юрта боахамга 41 миллиард сом ахча дIадахийта лаьрхIад паччахьалкхено. Нагахь санна колхозийи совхозийи шоай ахчанцара дIадохийтаргдола кхы а 30 миллиард сом а цу тIа дIагIатехача, Iаламате дукха ахча хул пунах. Иштта дукха ахча юрта боахамга хьалхагIа нIаккха а дахийта йиш йолаш хиннац Советски паччахьалкхе болхлойи ахархойи Iаьдал долаш яьккхача цхьанна а хана. ХIанз из тайпа торо хиннай, хIаьта цунах бизза пайда а эц.

1965 шера марте чакхъяьккхар цхьаькха а Iаламате лоархIамера цхьа экономически акци — юртбоахама продукташ ийяра керда система оттаяьй. Пхе шера, 1970 шерага кхаччалца, хувцаргйоацаш паччахьалкхено хIара шера 3,4 миллиард пунт ялат ийергйолаш план чIоагIъяьй.

Цу гIулакхаца мукъахийцай колхозийи совхозийи къахьегамхой инициатива. Шоай планаш шоаш уттаяра шоашта еннача бокъонах пайда а эцаш, бIарчча пхи шу хьалхагIа дIаленна паччахьалкхен заказ — закупкай план йолаш йолча колхозийи совхозийи йиш хиннай шоай гIулакхаш чIоагIа, тешшаме леладе, эшшача боараме дIадувргдола лаьтташ белгалдеи севооборот уттаеи.

Ховш маларра, лакхдаьд ялатийи юрта боахама кхыча культурайи закупочни маьхаш. Цар Iалашлу цар производство рентабельни хулга. Кхы цхьаькха чIоагIа лоархIамера гIулакх а да: колхозашеи совхозашеи паччахьалкхенга планал - заказал тIех йохкача продуктаех пкъаи ахаззеи дукхагIа лу мах. Из пайдана да, цо стимулировани ю юртбоахама производство дегIаахара.

ТIаккха, юххера а, укх шера 1-ча июле дена юкъедоаладаьд колхозхой къахьегамах хIара шера гарантированни мах телга.

Дукха ха йоаццаш а тIехьа малхбузеневропейскии американскии пресса тIа яздора СССР-е колхозни производствана «кризис» хиннай, лаьтта леладара кооперативни формаш нийса хиннайоацал, яхаш. Массехк ди хьалхагIа вай планета тIарча ялата хьувкъамах ше валеш США лаьтта леладара министерство бакъданза яланзар СССР-е а векх социалистически мехкашка а укх шера хьувкъам дика хургхилар, производственни баланс аьттув болаш хургхилар. Фу дергда хIаьта, бакълар—бакъдолчча хила деза. Цхьабакъда, малхбузеневропейски американски аграрникаша, экономисташа хьоахалак духхьал СССР-е, колхозий строй йолча хьалхашка, ялаташ дIадувш дола лаьтташ укх шера 8 миллион гектар совгIа кIезигденна доллашехьа а. деррига чудахьаш дола ялат метеорологически хьалаш иштта во доацаш хиннача 1964 шерарчул дуккха а дукхагIа хинна хилар. Из да лаьтта леладара интенсификаци ярах хьахиннар а.

Цу тайппара, хаоттамах лаьтта Iац гIулакх, из латт, цахалдаш хьувкъам лакхбара дерригача халкъа юкъарча рузкъан лаьттан беркат айдара, колхозаши совхозаши тоаяра йола Iаламате йоккхий торонаш юрта боахам социалистически наькъапа лелабар бахьан долаш хьахинна хиларах. Цунах латт юрта боахам лелабара социалистически формай совле а.

Николай АНИСИМОВ,
АПН комментатор, «Экономика сельского хозяйства» яхача журнала керттера редактор.

Сийлахь-доккха доттагIал дуxдувлача

Ленинграде воккхача монгольски Iилмахочох Магсаржав Санждоржах кхийттав АПН корреспондент. Iилмахочо корреспондента дийцад монгольски историкаш Сийлахь-боккхача Октябра шовзткъе итт шу дизара пакъабаха мишта кийчлу.

— Сийлахь - боккхача Октябра шовзткъе итт шу дизар, — йоах М. Санждоржа, — из монгольски халкъа эггара доккхагIа, эггара сийрдагIа дола цIей да. Октябрьски революце цун кхелашта еча влиянех дувцаргда са мехка историкаша хIанз язбеш латтача коллективни балхо.

Са ираза сона сайна доагIача даькъа кхаьчад Монголерча революционни болама Российски пролетариата къовсамца хиннача бувзамех, герз кара а ийца Петрограде аьча восстане котало яккхаро, дунен тIа эггара хьалхара социалистически паччахьалкхе хьяро монгольски халкъа паргIато яьккхеи шийн лоIам тIа далеи новкъостал даь хиларах дола сборника дакъа. Книжка цу даькъа эша материалаш гулъеш со вола массехк шу да.

КIезига яц уж тха Паччахьалкхеи архива фондашка, Монгольски халкъа революционни парте архиве.

Документашца хьахьекхад, масала, Октябрьски революци котъянна дукха ха ялалехьа из Урге, хIанзарча Улан-Баторе хайна хилар. Эггара хьалха Россера дика кхаъ кхаьчар паччахьа Iаьдалах лечкъаш Монголе лийнача, моттиге бахача нахаца чIоагIа бувзамаш хиннача эрсий революционерашка.

Тайп-тайпарча ханашка Улан-Баторера кораьаьча документаша воалаваьв со Ленинграде а. Укхаза, СССР Iилмай Академе библиотеке со хьажав къонача Советски Россе арадийннача а Монгольски Халкъа республике доацаш долча а эрсий, бурятски, гIалмакхой меттала яздаьча газетий комплекташка. Цу газеташкара аз лехад советски наькха цу хана а тIехьа монгольски халкъа вахарца, са мехка революционни боламца вежарашха хьашт хинна хилар бакъдеш дола дукха тешалаш. Сона иштта кораьй Россе бахкийтараша 1921 шера Монголе революционни эскара доккха новкъостал даь хилар бакъдеш йола керда материалаш а.

Иштта Октябрьски революце 50 шу дуза ди хьатIакхачалехьа Улан Баторе араларгдолаш дола цхьаькха книжка ядара идея тхона хьалха яккхар дукха ха йоацаш Советски Союза маршала С. М. Буденне редакцех Москве кепатеха арадаьннача «Халкъаш-вежарий» яхача сборнико. Цу книжкана аз перевод йй, хIаьта республике кепатеха арадаргдолаш а да из. Цхьабакъда, из перевод еча хана иззамо том оттайир аз монгольски новкъостий статьяехи царна дагадоагIарехи. «Халкъаш-вежарий» яха книжка а санна, вай шин халкъа юкъе айхха леладеча экономически культурни гIулакхий летопись хургья цу сборниках.

ЭПИДЕМИ ДIАЙОАККХАШ Я

БАГДАД. (**АПН корр.**). Моттигерча газеташа хIара денна арайоах Ирака районий дакъа дIалоацаш йолча холера эпидемецара къовсам латтарах йола сводкаш. ХIанз укх сахьата эпидеми йижа йолаяннай. Лазар доаш хIанз а цхьацца моттигаш нийслой а, дукха ха йоацаш а тIехьа уллзар лазар лаьтта хинна цхьайола ливаш (областаш) эпидемех мукъаяьннай аьнна хьаккхайкадаьд.

Холера хьалах дола хьалхара хоамаш август бетта юккъе хилар. Эпидеми денгара денга сихлора. Масала, официальни даннеех духхьал августа 14 дийнахьа денз сентябра 10 денга кхаччалца йолча хана лазар кхийтта 106 моттиг хилар, царех 14 саг ла а леш.

Республика правительства цу сахьата из лазар дIадаккхара гIулакхаш чехка дIадоладир. УнахцIено лораяра министр доктор Хьасан Гали керте латташ йола холераца лоаттабеча къовсама Лакхехьара комитет йиллар. Бахача наха прививкаш е йолайир. Багдаде хьайийлар 800 моттиг йола лаьрххIа йола госпиталь, йоккхача городашка дIакхайкайир уж цIена лелаяра йола кампани, иштта кхыдола гIулакхаш а дир.

Холера гучадаьннилга хайначул тIехьагIа СССР ЦIеча ЖIаргеи ЦIеча Ах беттеи обществай Союза Исполнительни комитето Ирака унахцIено лораяра органашта чехкка новкъостал де соцам бир. Ирака ЦIеча Ах бетта адресах самолетаца холера дуxьаларча коачача вакцина миллион дозаш яхьийтар. Из чехкка дарба деш йола препарат ше дика хилар хьалхагIа хьахьекха яр. Цу ханна Багдаде вахийтар ши лор — эпидемиолог А. Закарьяни, Р. Саямови. Iалаьмате чехка дIаболабир цар эпидемицара къовсам. Советски наха хьалхара деш дац иракски халкъа медицински новкъостал. 1959 шера вай лораша дакъа лаьцар Iаьржа кIигаш хулийта эпидеми дIайоаккхаш хиннача кампанена юкъе. 1963 шера советски ЦIеча ЖIарго Ираке яхьийтар хий Iаьржа дарах цамогаш хиннача Мосул яхача городе бахача наха медикаменташ.

Иракски общественносто доккха баркал йоах советски лорашта цар доттагIлен новкъостал дарах.

ДОАГIАШ ДУ СИЙ

Ведана района берий библиотеке цкъа хиннар Мария Тимофеевна Кочетовай цIи ца йоаккхаш атта Iергвац. Из шоай районе меттел доалахарча районашка а йовзаш я.

...Са дайнад. Нах балхашкара йисте а баьнна шо-шоай цIеношкахьа леста дукха ха я. Библиотека а дIакъовла еза ха тIехьяьннай. Цхьабакъда аз иззал ха маьаьннай вайна, чу хIана йодац хьо аьлча, шийн сахьатага а хьежа, — «Ха яьннаяле а са болх-м баьннабац, — йоах Мария Тимофеевнас ела а къежаш. Ха яьлча фул, бийса йIаьха майий вайна, — тIатох цо тIаккха сона Iоха гIанд хьа а тетташ.

— ЧIоагIа сакъердаме болх ба хьона яр, — йоах цо, аз шийга цхьаккха а хIама дIахатталехьа, — сона хетаргахьа цхьаккха а кхы тайпа болх бе могаргдацар сона.

Ба а бакх из бехктокхамеи сийдолаши. Книжкаш дезаш хилар совгIа педагог а хила веза библиотекара болх бер, хIаьта Мария Тимофеевнах уж шаккхе а гIулакх доаллаш да.

Хоза кийчдаь да библиотека чуйола цIенош. СапаргIатдоал укхаза хьачувеначун. Сийлахь — воккхача баьчча В. И. Ленина, писателий портретаца хоздаь да пенаш. Хоза кийчъяь я гойтара агитаци а. Вай мехкара хIара событи йовзаргья книжкай выставкага тайп - тайпарча плакаташка хьежачоа, масала, безам тIабодаш я «Керда литература яха выставка.

ХIана вай мехка массанахьа санна доккхача шин цIейна кийчлуш я библиотека. Уж да советски Iаьдал этта 50 шу дузеи В. И. Ленин ваь 100 дузеи денош. Каст - каста цу шинна событена хетаяь беседаш ю нов. Кочетовас шийн берашца, массанена дIахозаш сакъердаме книжкаш леш, дешара конференцеш ю, и кх. эI. Геттара хоза кийчъяь я В. И. Ленинах долча литература выставка, Ильича вахар дувца плакаташи хIаьта Ленина дешаш тIадола лозунгаши.

Сатийна Iо а хайна шийна хозагIа хеташ дола книжка харжа йиш я библиотеке веначун. ХIаьта из хьахаржа хIараненa новкъостал ду хIамах дика санхеташ йолча библиотекара. Айхха бувзам лоаттабу Мария Тимофеевнас шийн библитекера книжкаш кхухьа дешархой дешаш болча школашца. Хьехархошца дага а ювлаш дешархошца дийшача бакъахьа дола литература тел цо царна. Цу гIулакхо дикка новкъостал ду дешархой кхетам лакхбе. Хозалар дукха деза а Iомабу укхаза еча тайп - тайпарча мероприятеша. ЛоархIам болаш а безам тIаболаш а да «Вайна гонахьара вахар» яхача темах бераша дехка тайп - тайпара сурташ юкъе дола альбом. ХIаьта шоашта библиотеке дейзача кердачоах а дийшача книжкаех а шоашта хеттар дIалздеш книжка да библиотеке. Цу тIа хьежачоа ховргда мел боккха болх ба книжка дукха дезадалийтар духьа библиотекаро дешарапца бер. «Шоай нана санна хIана езац аьнна дукха еза Мария Тимофеевна библиотекера деша книжкаш мел кхухьачарна, — яхаш дувц цох библиотека заведующе Султыгова Iайшета. Атта дац денна - ден библиотеке ухача 60—70 сага гIулакх де, из а Мария Тимофеевнас санна дер хIаьта а. Ше йолча ухача хIара бера оамал дика йова цунна, бера дукха дезар а ца дезар а фул хов, цкъаза беро дезац аьннача книжках лаьца цо дийцача, из доацаш дIаводац дешархо».

«Тайп - тайпареи сакъердамеи да бера гонахьара вахар, даим кердалар лехаш, из гучадоахаш хул бераш. Берий дог ховш, царна ше везаволийташ хила веза дилла а царна уллув вола саг. Шийн дIалаха дукха шераш тIера дIа а кхайсе цхьа шийн тайпара бер хила деза эIамагIчарца болх беш вар. ТIаккха гучча хургда толамаш а». Уж да Мария Тимофеевнай дешаш. ХIаьта ше мел дувцар цо кхоачаш а ду.

Нагахь санна шоашта юкъе художественни литература деша безам боацаш бер нийсдалча из Мария Тимофеевна йолча дIахьожалу дешархоша. Дикача, хьинар долча библиотекара цунна йола молх корайоагIа. Дика вIаштIехьдоал цун книжка дезадалийта. Цаккха а цхьанна бера деха е геттара тишденна книжка лац цо. Цкъаза книжка тIабувхача «гIирсага» хьежжа мара дезалац оал. ХIаьта книжка чулоацами из тIехнатхьара кийчдареи шоайла айхха дувзаденна да. Дешачунна уйла тIаерзаяра цхьатарра хIана дац аьнна лоархIам болаш а да. Цудухьа, библиотекара деррига книжкаш цIенеи деха доацаши хул.

Бетта - бетт шишшеч кхоккхеи посылка йоагIа библиотеке. Уж за шийй эIамагIболча доттагIашта лаьрхIа Мария Тимофеевнас хьаядаь литература. Уж деррига керда книжкаш берашта дIадовзийта а дезадалийта а сиха вIаштIехьдоал цун. «Книжкай фонд шеръяра духьа кIезига къахьегац Мария Тимофеевнас, — йоах библиотека заведующе нов. Султыговас. — ХIаьта таханарча дийнахьа тха библиотека районе дикагIчарех лоархIаш хилар нов. Кочетовай хьинарах хьахинна да».

МалагIа литература да берашта дукхагIа дезар, аьнна аз даьча хаттара жоп душ, Мария Тимофеевнас дувц. Цаккха а полкашта ялийтац Н. Островске, Л. Толстой, А. Пушкина, А. Гайдара, Ф. Купера, Дж. Лондона, кхыча классикай произведенеш. ЧIоагIа хоатт дешараша Нохч - ГIалгIай писателий книжкаш а. Цхьабакъда берашта уж кIезига-м язду вай писателаша, — тIатох цо. Деррига бераш шоай дагахьа Петросянаш, Пелеш, Яшинаш, Латынинаш да. Цудухьа чIоагIа хоза хеташ деш цар спортеи спортсменаши бувцаш дола литература.

ХIаьта В. И. Ленинахи советски Iаьдал доаккхаш шоай вахар дIаденнача революционерехи дола книжкаш-м сога бе хьа а кхачийтац бераша. Пхьане хьалушше а шоллагIчо дIахьо, — йоах библиотекара. Иштта дукха деза сийлахь - боккхача Даймехка тIемах дола литература а». Из ше оалашше а цхьа шийн тайпара юхьатIара хувцалу Мария Тимофеевна.

...1941-ча шера дар из. Дуккха советски нах санна тIема тIа вахар дукха везаш хинна саг а. ДIа а вахар юха а ванаар. Фашисташца латташ гаьнарча немций мехка вийр капитан Кочетов, Iалаьмате чIоагIа хало кхаьчар ши бер а кхоабаш цу хана Ведане яхача Мария Тимофеевнайга. «Цхьабакъда шоай нанас баьча йижарашка санна сога а са берашка а хьожаш хилар камаьрша, дог цIена бола лоаман нах, сона эшшача новкъостал де кийча вар хIаравар», — яхаш дувц цо.

ХIанз Мария Тимофеевна шаккхе а йоI кхийна я, йоккхагIъяр — Валентина Яковлевна дийша йисте а яьнна педагог йолаш къона тIехье кхееш я, хIаьта шоллагIъяр — Галина болх а беш заочно финансови институте дешаш я.

Пенсе яха ха яьннай Мария Тимофеевнай. Цхьабакъда, цун дагадоаллар кхоанара балха ди да. Селхан хиннар тахан хургдоацаш, кхоанардар а хьалха хинначоа тара хургдоацаш, берашта хIанзалца ца хайнар довзийта, сакъердамегIа хургдолчча тайпара вIаштIехьдаккха гIерт из хIара керда ди.

Ш. ТИБИЕВ,
Ведана района культура отдела инспектор.

Кастта шу дуз Лепешинская Ольга доттагIий болча Германски Демократически Республике хьоашалгIа йола. Хургболча «седкъашца» классически халхара искусства хьехаш я из. ХIанз цIи хеза советски балерина берлински Комически опере хьехаш я.

Сурт АДН—ТАСС.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ДУКХАГIА ТЕРКО

БIаьсти яьлчахь дукхагIа йолча хана тIехьа бийсаш йоахаш кхашка хул юртбоахама къахьегамхой. Культурно-бытови гIулакхаш лоаттадарга хьажжа хул болхлой къахьегамца уйлеи къахьегама овсарлеи.

ХьатIадоагIача Октябра цIейна сийленца накъа бахара духьа гуйрен кхашкара балхаш сихлаь деш ба Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза Долакх-Юртарча отделене болхлой.

ХьажкIа чуэцача хIара денна нормаш тIехкхоачашъеш болх бу отделене трактористаша Гаракоев Ахьмада, Манкиев Iаблула, комбайнераша Газиков Беслана, Кулбужев Махьмада. Иштта лакха овсарле йолаш къахьег гуракьа дув ялат дIадувш трактористаша Алиханов Джабраила, Гелисханов Юсупа.

Иштта, кхашка толамаш доахача отделене механизаторашта чам болаш, дика кхача лоаттабу, ца хувцалуш ялх шера вIаштта повар йолча Мислаурова Васе.

Кхача кийбечеи столовеи даим цIена сапаргIата я. ХIара шера юрта къахьегамхошта хьувкъам, чуэцача новкъостал деш хул Грознера шофераш. Уж а механизатораш а чIоагIа раьза ба шоай повара.

Цхьабакъда, шоай дехкар дицлу Наьсарен райпо болхлошта. Нагтахьа мара ягIац укхаза автолавка.

Иштта районнии ТIоай-Юртарчеи культура ЦIеной агитбригадашта а бицбеннаб совхоза кхашкара къахьегамхой.

Дlаьххача ахкан духхьал шозза мара хиннаяц Долакх-Юртара библиотекарь кхай тIа. Цхьабакъда, белгалдаккха деза культстане гойтара агитаци дика вIаштIехьъяккха хилар. Из клуба заведующе Б. Дагурбекова карагIдаьнна хIама да.

А. МАСЛАУРИ.

Ах турнир йистеяьннай

1-ча Мая цIерахча колхозе хилар шашкаех ловзачара чемпионата ворхIлагIа тур. Цхьа шийн тайпара хилар уж ловзараш. Яхь юкъе кхоачача хана ше-ше хьалха вала гIертаги, хIаьта турнире шийн хьал тоаде гIерташ хилар хIара шашист. Из дика вIаштIехьлаьлар М. Юдина, Ю. Арустамова, П. Святойя, В. Каулина, В. Голосуева. Царех хIаране цхьацца очко яьккхар. Цхьаккха а кот ца воалаш чакхдаьлар бакинцашта В. Габриэлянаи Б. Симонянаи юкъе, В. Литвиновичаи (Ленинград) В. Гагаринаи (Москва) юкъе хинна ловзараш.

Самардийнахьа 8-гIеи 9-гIеи гур чакх а яьккха яхьа юкъе кхаьчаб СССР-а дикагIбола шашисташ. Турнире дакъа лоацаш бола къонабараш бархIлагIча туре боккхагIчарца лайзар, цига хьалхарчар шоллагIбараш эшабир. Иштта, латвиец А. Войцещук В. Каулинел (Калинин) котваьлар, москвича В. Габриэляна Одесски мастер Н. Бенедикт эшавир, москвичаца Л. Головашкинца лайзача бакинца Б. Симоняна толам баьлар. Шоай доска тIа «Петрова ловзар» гойтар цар.

Шийн мехкахочунца спорта мастерана Б. Кузнецовца лайзача 18 шу даьннача гроссмейстера В. Литвиновича (Ленинград) кот а ваьнна шийн таблица тIа цхьа очко дIаязъяйтар. Ленинградца В. Голосуева москвичаца В. Гагаринца ловзаш 28-ча ходе ше нийша хиларах мукъарло дир. Пийъ парти цхьаккха а кот ца воалаш чакхъяьлар.

ИйслагIча туре вIаштта ши котало яьккхар Бакински мастера В. Габриэляна. Ах турнир чакхъянначул тIехьагIа хьалха ва из. Цун я 6,5 очко. Диазза котваьннав из, цхьаккха а кот ца воалаш 5 парти хиннай, хIаьта ше цкъаь-цкъа нийшавац.

Зрителашта лаьрхIа тренера Э. Лейкума города низ болашагIа болча шашисташта сеанс елар. Э. Лейкумал котваьлар грозненец В. Сиденко. Ах турнир йистеьнначул тIехьагIа лоамашка сялаIа бахаб спортсменаш.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. Подольски района «Заря коммунизма» яха совхоз рентабельни боккха боахам ба. 600 эзар сом цIена пайда баьб цо укх шера. Ялат дIададалара план шозза тIехкхоачашъяьй, дIаденнад 1880 тонн дулх, 3100 тонн шура, 3,5 эзар тонн кхартол.

Капитальни гIишлош яра 1,6 миллион сом дIадахийта лаьрхIад совхозо 1966-ча шера. Совхоза болхлой къахьегам аттача боаккхаш йола машинаши приспособленеши Iалашъергья, бытови хьашташ кхоачашдара къоастаьй дукха средстваш.

Совхоза центральни усадьба хIанзлехьа городской поселкел дукха тIехьаюсаш яц — дика тоадаь цIенош, хIанзарча хьисапера тинаш, бытови хьашташ кхоачашдеш йола комбинат. Улицашка асфальт юллаш, гаьнаш дIайогIаш латт, хьалде доладаьд доккха кинотеатр.

В. Кунева сурт.
ТАСС фотохроника.

Вай доттагIий болча

ЧЕХОСЛОВАКИ

Къилбаседан Чехе борача кIоран промышленноста центр йола 700 шу дола город Мост шозлагIа хьахулаш латт. Къаьнача города юккъера дIадаьрхIача кхо километр хулача хьахулаш латт керда хIанзара город. Кердача моттиге хIанззехьа ваха хайнав 43 эзар саг.

Массехк шу хьалха города кIалха геологашта корабир бора кIор. Из шахта а ца йоаккхаш гуччара хьалбаккха йиш йолаш бар.

Из кIор корабаро хайцар Моста гIулакх. Къаьна город дIаяккха сонам бир Чехословаке правительства. Из соцам нийса хилара ларде лаьцадар къаьна яр юхатоаеш дIайолхараш миссел мара средстваш 60 эзар саг вахаргвола керда хьальярга дIагIорг мара ца хилар яр.

1970 шера йисте дарга цига бахаргбола нах дIабахийтилга. Къаьнача города хIанзарча территоре кIор баккха болабергба.

* * *

Градец—Соколнице яхача электропередачай керда лини болх бе йолаеннай. Малхбузера малхбоале кхаччалца Чехословаке чакхйоалача а ЧССР «Мир» яхача энергосистемах дIатохача а керттерча лине участок я из. Керда линех йолаеннай 200 киловольт йола ток. Советски трансформатораш оттаьчул тIехьагIа цу линех гIоргья 400 киловольт хула ток. Электропередачай цу ерригача высоковольтни линех хулаш-хулаш хьахургда «Мир» яхача энергосистема дакъа.

БОЛГАРИ

Болгаре дIалоладеннай советски книжка кIира. Из традиционни мероприятеш я Сийлахь — йоккхача Октябрьски революце 49 шу дизарца ювзаенна. Декада латтача хана мехка городашкеи юрташкеи ю советски книжка выставкаш, книжкай базараш, книжкаш дешарий конференцеш.

Советски литература чIоагIа наха дезаш а да Болгаре. ХIара шера укхаза бахача наха эц кхо миллион гаргга советски книжка.

ЮГОСЛАВИ

Загребе хьайийлай советски берий книжка выставка. Цига хьахьокхаш да 400 гаргга книжка хула берий художественнии Iилма-популярнии литература, хIаьта иштта деша даха ха кхачанза долча берашта йола произведенеш, берашта эстетически кхетам балара дола книжкаш.

(ТАСС).

А. А. ГРОМЫКО Д. РАСКАЦА ВIАШАГIКХЕТАР

ВАШИНГТОН, 11 октябрь. (ТАСС). Укхаза селхан вIашагIкхийтта хилар США паччахьалкхеи секретарь Д. Раски СССР-а кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. А. Громыкои. Уж вIашагIкхийттача советски оагIонгахьара дакъа лоацаш хилар СССР-а США-ра посол А. Ф. Добрынини кхыбола официальни нахи, американски оагIонгахьара — герз дIадаккхареи герзаца кийчо яра тIахьожам лоаттабареи агентства директор У. Фостер, къаьстта тIадехкача гIулакхий посолаш А. Гарримани Л. Томпсони, кхыбола официальни нахи.

ВIашагIкхетар чакхдаьнначул тIехьагIа корреспонденташа деча хаттарашта жоп луш А. А. Громыкос аьлар: Оаха массехк дош дийцар, царца дар ядерни герз дIа ца доаржадара дош а. Цу проблемах дунен халкъашта юкъера соглашени оттаяра новкъостал дергдолаш барт белга хьаштдолаш шаккхе а мохк — США-и Советски Союзи йолаш да гIулакх. ДоагIаш долча дешай хьакъехьа вIаши дагадаргдолаш барт бир оаха».

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ XXI-ча СЕССЕ

НЬЮ-ЙОРК, 11 октябрь. **ТАСС-а спец. корр. Н. Туркатенкос** хоам бу: ООН-а Генеральни Ассамблея XXI-ча сессе селхан Iуйрийнарча заседане юкъера политически дискусси дIахойихьар. Къамаьлаш даьрашта юкъе бар Ирланде, Польски Халкъа Республика, Нигере, Туниса, Швеце викалаш.

Тахан юкъарча дискуссе къамаьлаш даьраш берригаш а 71 мехка викалаш бар.

Вьетнаме беш бола тIом харц беш хиларца дIахьош я юкъера политически дискусси. США-и цхьадолча кхыча мехкийи викалаш «вьетнамски дош» дувцара ООН юкъеоза гIийрта а гIийртаб, гIерташ а ба США агрессех тIехьагIа хургдолчох бола бехк цунна тIабахийта дагахьа. Социалистическии кхы цхьадолчеи мехкий викалаша тIаацанзар уж де гIерта гIулакхаш цхьаккха а «дош» дагIац укхаза аьлар цар: США-с тIема агресси лелаю. Вьетнаме, из эггара а гIожагIча тайпара ООН устави Генеральни Ассамблеяй резолюции толхаяр да, из агресси геттара совчехка соцае декхарийла я США.

Вьетнамски халкъа духьал еш йола агресси соцаелга хьа а дийха, Польша делегацена керте латтача кхыча мехкашцарча гIулакхий министра заместителa Юзеф Виневича, къаьстта аьлча, аьлар, шийн лоIаме хилара тIехьа тIом лоаттабеш дола Вьетнама халкъ конфликта бехке де, хIаьта йоккхача паччахьалкхено еш йолча агрессех лоравалар, Вьетнама Демократически Республика суверитет йохаяр — переговораш яра эша гIулакхаш, дунен халкъашта юкъера соглашенеш толхаяр — уж кхоачашъяр, Къулбехьен Вьетнама военни хунта низагIа качйоллар шийн кхел ше къоастаяра принцип лелаяр, харц хоржамаш дар — демократизаце образец я ала гIерт.

Генеральни Ассамблея делегаташ хIанз хьожаш ба Къулбехьен Африкана доал дара мандатах Къулбехьен Африкански Союз яккхар ЮЗА ООН-а юриедикацега дIаалар. цига хоржамаш дар, цул тIехьагIа ЮЗА шийн лоIаме хилийтар дIалехача Африкаи Азеи мехкий резолюце проектага. ЮЗА-х дола дош дувцаш Канада викало юкъедоаладир «керда хIамаш». Оалача дешашца Африкаи Азеи мехкий резолюце проект хьал а лаьца, «юридически хьакъехьа» из дош Iомадергдола комитет хьае еза аьнна предложени елар цо, боккъал дар аьлча резолюци йIаьххача хана йийца яргйоацаш хIама дар цо аьннар. Резолюци йизза йохаелга вIаштIехьа ца доалалой а, из «аттача» яьккха е из тIаэцилга йIаьххача хана тIехьдаьккха хIама де гIерташ ба малхбузени колониальнии паччахьалкхений викалаш.

АМЕРИКАНСКИ ЖУРНАЛИСТА ДУВЦ

НЬЮ-ЙОРК, 11 октябрь. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнаме диъ шу даькхачул тIехьагIа «Нью-Йорк таймс» яхача газета корреспондента Нейл Шиэна вывод йир ВIашагIкхийттача Штаташа хьаллоаца хIанз Сайгоне йолаш йола режим Къулбехьен Вьетнама халкъа боламал котйоалалургйоацаш хиларахи «Къулбехьен Вьетнаме нийсхони прогрессивнии йола социальни система хьае езаш» хиларахи.

США-с Вьетнаме лелаеча политикана раьза боацарех вац Нейл Шиэн, ше иштта вале а, ВIашагIкхийттача Штаташа еча тIема интервенце Къулбехьен Вьетнаме хьоаьча политически социальнии кризиса сурт дуц цо.

«Нью-Йорк таймса» кIирантийнахьа арайоалача приложене тIа ше араяьккхача статья тIа цо хьахьокх халкъа дуккха а дукхагIа болча наха, къаьстта ахархоша, Къулбехьен Вьетнаме хIанз йола режим вIалла а хьаллоацаш ца хилар. Арахьара тIалатташ новкъостал доацаш, яхаш язду цо, «хIанз йолаш йола система ше лораяла могаргдоацаш я, хила тарлургдолаш да, из хьаллаца ца йоагIаш а я». Iаьдала керте латта военни хунта мехка хьал долча классий хьашташта гIулакх деш а къе бахача наха духьал яьккха а я. Хьалха а санна, Къулбехьен Вьетнаме тIем гIа бIаьхий хул хIанз болча военни правителашта гаргга латта нах, къебараш кхы а къийлу. Мехка яьржа я коррупци, къол, каст-каста хувцалу правителаша даьсса дош лу шоаш дика болх бергба яхаш, хьалха хиннача Сайгон лидерий дешал хIаманца эргаш дац цар дош.

Къулбехьен Вьетнаме американски эскар долаш хиларо толхаьй вьетнамски общества моральни уйлаш американски салташта, жIале нускалаш тIадоалаш санна, чехка хьаху лийт публични цIенош, цIаккха ца хиннача тайпара яржаш я проституци, Сайгона улицаш сагIадехарех хьалйиза я, царна юкъе дукха да бераш.

Американски корреспондента дувц Къулбехьен Вьетнама эскара тIом бе бола безам божаш латт яхаш, Iалаьмате чIоагIа даьржад эскаре бола нах дезертираш хулаш удилга.

Авторо дувц Къулбехьен Вьетнама партизанаш моральни уйла лакха йолаши тIом бара хьашт чIоагIа долаши ба, яхаш.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ХЬАШТАШТА ЛАЬРХIА

ЛОНДОН, 11 октябрь. (ТАСС). ХьатIадоагIача шера йоккхача Лондоне хургдолча хоржамашка къаьстта аьлча Великобритане Коммунистически парте кандидаташ дагаба столице нах чубаха цIенош дикка дукхагIа хьалдарах, нах чубаха муниципальни фондах луш дола квартплата соцадарах, образоване система тоаярах, йоккхача Лондона совета городской транспортни службеи цунна беш бола тIахьожами бизза карахургболаш йола предложенеш оттае.

Хургдолча хоржамашка Великобритане Коммунистически парте йолча политиках бола хоам бир укхаза селхан пресс — конференце Тауэр Хемл яхача лондонски района советерча коммунистически группана керте латтача Солли Кейс.

Лондона ерригача 32 районе хоржамашка шийн кандидаташ оттабеш дега я Компарти.

ЧОМБЕ ТИЙШАЧА БАЛХА ТАЬШ ГУЧАДУВЛ

БРАЗЗАВИЛЬ, 11 октябрь. (ТАСС). Конго (Киншаса, кхерамзлеи служба распоряженех къаьстта йола распоряжени хиллалца йолча хана «цIаста столица йолча Лубумбаше кIирагIа цкъа арадувла «Ля люмьери», «Нотр авенири» дIакъайлад «Ля люмье» бехтокхаме издатель лаьца а лаьца, конголезски эскара штаб-квартире чувоаллаш ва.

Кепайоазон конголезски агентства беча хоамах цу шин газета издателаш бехке беш ба. Къулбе — Катанге нах баха хьоабергбола тенденциозни статьяш» араяхарах. «Нотр авенира» издатель бехке ву хIанз Мадриде волча хьалха хиннача премьерминистраца Чомбеца бувзам лоаттабеш хиларах.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

13 октябрь, 1966 шу

РАДИО: 8.25 — Чайковский. Берий альбом; 8.45 — «Къона тIехье»; 16.00 — Литературни передача. «Нана» яхача Максим Горьке романа тIера цхьа дакъа (нохчийн меттала); 17.15 — Индустриальни Нохч-гIалгIайче; 17.30 — ЦIагIа багIараша йола беседа (гIалгIай меттала); 18.23 — Къаьнарча замах юхе дисача зенерча гIулакхашта духьала тIом! (нохчийн меттала); 18.35 — Юрта боахама болхлошта дола концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Школанна гIо дара; 18.30 — Телевизонии кердадараш (эрсийн гIалгIайн меттала); 18.55 — Бакъдолчоа тIера хьаийца фильм; 19.15 — Школе берашта эстетически кхетам балара (нохчийн меттала); 19.30 — Концерт.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора—2-41-23; редактора зам.—2-30-91; бехктокхама секрета. промышленнии, юртбоахамен, культуран, письмойн отделий—2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05346. Заказ № 5257.